

Praxis Avrea Qvotidianarvm Rervm Ecclesiastici Fori

In qua Variæ Iuridicæ Resolutiones ex approbatis traditionibus Doctorum,
atque diuersorum Tribunalium, præsertim Rotæ Romanæ, Decisionibus,
excerptæ, continentur; Opvs Qvatvor Partibvs Distinctvm

Continens Primam, & Secundam Partem: Quibus, hac nostra editione ab
innumeris mendis repurgata ...

Riccio, Giovanni Luigi

Venetiis, M.DC.LXXIV.

Praxis Matrimonialis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-98587](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-98587)

cia conferre, idem Boer. d. decif. 32. n. 10. Coflad. decif. 1. tit. de iurepatronatus.

Beneficia fpectantia ad collationem laici, quando Epifcopo non acquirantur vide Agidian. concl. 107. Prefentandi, qui habent poteftatem, non femper habent facultatem inftituendi Bellam. concluf. 701.

Patronus infra tempus iuris ad parochialem Ecclefiam prefentans religiofum regularem iuri non fatifacit, nec excufatur per hoc a negligentia, minus hoc cafu denotio impeditur Agid. concl. 750.

Iufpatronatus eft indiuifibile, tamen venit accessorie ad Castrum, alteri fratrum assignatum Marc. q. 145. part. 1.

Patrum inter patronum, & prefentatum, vt debeat resignare, feu renuntiare beneficium tertio eft fimonia; fed tunc an poffit difpensari fuper tali crimine, vid. Marc. q. 475. n. 5. & 12. p. 1.

Patronus per procuratorem, & per literas poteft prefentare, & prefentatus ad ordinarium accedere (vt ab ipfo examinetur, & inftituatur) tenetur, & facta prefentatio fine mandato a quibusdam perfonis nomine patroni poteft ratificari infra tempus ad prefentandum conceffum Marc. q. 479. p. 1.

Prefentatio patroni clerici habet vim electionis, & patroni confenfus ex poft facto fuperueniens fufficit DD. de Rota decif. 1. tit. de inftitutio. in antiq. alias 525. vide Puteum decif. 181. l. 3.

Nepos admittitur cum patruo ad iufpatronatus, vide eundem Marc. q. 1133. p. 1. Eligere & prefentare habens facultatem, poteft eligere, & prefentare eius patrem filium nepotem idoneum, & capace aliam fecus Boer. d. decif. 11.

Patronus femel poteft eligere, aut nominare, tantum, Gom. Leo decif. 11. n. 4. in decif. diuerforum.

Patroni non debent prefentare aliquos, nifi difcreti fint, & honefte fame cap. in Lateranenf. ext. de prabend. & dignit.

Patronus ex fundatione Ecclefie confequitur tria, nempe ius prefentandi, onus defendendi, & fi vergat ad inopiam fibi fubuenitur Abbas q. 3. n. 14. & c. quicumque 16. q. 7.

Rex Fracie an habeat iufpatronatus conferendi dignitates, & beneficia ecclefiaftica vide Boer. dec. 32.

Voluntas Epifcopi prefertur voluntati patroni, quoad vtilitatem Ecclefie Bellam. concl. 177. n. 5.

Patronus donans ecclefiam, an cenfeatur donare ius, quod in ea habet, vide eund. Bellam. concl. 705.

An Papa cenfeatur motu proprio difpensare fuper iurepatronatus, vide eund. Bellam. concl. 752.

Iufpatronatus Communitatis non probatur per testes Communitatis Veral. decif. 134. p. 2.

Papa ftatuto fundationis derogare nunquam intelligitur, etiam fi claufula motus proprii apponatur Marcus q. 493. n. 10. p. 1.

Prefentans nulliter, non priuatur facultate prefentandi, fed poteft iterum prefentare, Crauetta conf. 63. num. fin.

Dispositio legis, fi vnquam C. de reuoc. donat. an. habeat locum in iurepat. Dec. confil. 375. Iufpatronatus in Ecclefia conuentuali habere non eft licitum, nifi oftendatur priuilegium Apoftolicum Puteus dec. 366. lib. 2. n. 6. vel conflet de licentia Epifcopi conceffa tempore fundationis Ecclefie idem dec. 379. l. 2.

Priuilegium prefentandi quando per non vltim amittatur, vide Puteum in pracit. dec. 379. & Vera. 130. p. 2.

Patronus eft iurisdictionis illius Epifcopi, fub cuius iurisdictione beneficium eft fituatum Vera. decif. 178. part. 1.

Epifcopi conceffio, quod beneficium fit de iurepatronatus, non nocet ecclefie, & fucceffori idem decif. 128. part. 2.

Iufpatronatus non cadit in regula Cancellarie, &

priuilegio beneficiorum referuatorum, vide Borgn. dec. 17. de contraft. p. 2.

Ecclefia iurispatronatus laicorum non eft fubiefta examinationi per concurfum, nec Reg. Cancellarie, de beneficijs referuatis Borg. d. dec. 17. n. 18. & feq.

Compatrioni ex caufa poffunt reuocare alienationes, & permutationes bonorum factas a Cappellanis fine eorum interuentu, & fine legitima caufa; lecus fi caufa legitima adfit, Borgn. d. decif. 17. n. 33. & 64.

An ordinarius poffit deftituere beneficium in ecclefia patronata Grillenzon conf. 7.

Patronus excommunicatus non poteft prefentare Rot. decif. 2. de iurepatronat.

An extrauagans execrabilis habeat locum in patrono laico quoad penas Rot. decif. 3. eod. tit. in antiq.

Iurispatronatus expreffio non eft neceffaria in venditione territorij, Rota decif. 4.

Iufpatronatus acquiritur eo ipfo, quod beneficium conftituitur cum authoritate Epifcopi Rota decif. 5.

Prefentatus a pupillo maiore infante prefertur prefentato a Tutore Rot. decif. 6.

Prefentatus a donatario prefertur prefentato a patrono Rot. decif. 17.

Patronus poteft prefentare ad beneficium vacans de iure, licet non vacet de facto Rota decif. 9.

Epifcopus, quando prefentatum idoneum inftituere differt, quomodo ipfi prefentato prouidendum fit vide Franc. Marc. dec. 491. p. 1.

Finis Praxis Iurispatronatus.

PRAXIS MATRIMONIALIS.

RESOLVT. CCXVIII.

Quid faciendum per iudicem fubfiftente iufta, ac legitima caufa non contrahendi matrimonium.

- 1 Sponsi funt a Iudice monendi iufta exiftente caufa non contrahendi matrimonium.
- 2 Caufa iufta, vel non, matrimonium non contrahendi iudicis arbitrio remittitur.
- 3 Ecclefia non debet effe facilis ad finalem compulfionem.
- 4 Caufa iufta, ac legitima non contrahendi enumerantur.

Espondeo, pro huius quaestionis dilucidatione, tres esse distinguendas conclusiones, prima fit conclusio legitima fubfiftente caufa iudicem tantum modo monere debere sponfos, & fic nullo modo illos coartare ad contrahendum DD. communiter in citato c. ex litteris de fponfalibus, Abb. in c. requifuit n. 4. huius tit. Alexand. conf. 212. n. 5. vol. 5. Gabriel. conf. 159. & in conf. 186. n. 2. vol. 2. Nauarr. in manuali c. 22. n. 27. & 72. Ledefma q. 43. art. 1. verf. 3. concluf. Triuifan. de priuilegijs fponfaliorum priuilegio 3. n. 3. & priuileg. 7. n. 3. & iuxta hanc opinionem, fuit decifum in Rota Rom. vt apparet in dec. 497. p. 1. diuerf. Franch. Marchus decif. 521. num. 2. par. 1. & in decifio. 520. part. 2. Rot. Maceraten. in decif. 2. lib. 1. Lamphrancus decif. 61.

Secunda fit conclusio ad iudicandum, an fit iufta, vel iniufta caufa non contrahendi remittitur arbitrio iudicis Abb. in citato c. requifuit n. 4. quem refert, & fequitur Menoch. de arb. iud. lib. 2. Cent. 5. cafu 455. num. 2. Alex. conf. 212. n. 5. vol. 2. Gab. in d. conf. 159. n. 3. & confil. 186. num. 6. Henric. in fuma Theologiae moralis lib. 11. de matr. cap. 14. §. 7. circa finem, Rota Roman. in d. decif. 497. num. 2. tum quia Ecclefia debet

debet esse difficilis ad finalem compulsionem, præfer-
 3 tim quando dignoscitur pertinacia Abb. in d.c. requi-
 suit num. 6. in fin. 10. Bapt. Ferr. conf. 171. nu. 6. cum se-
 quenti, & Gabriel in conf. 186. num. 3. & 5. & 11.

Tertia sit conclusio inter causas iustas ac legitimas
 non contrahendi, est magna disparitas inter sponfos,
 4 puta si vnus erat ditissimus, alter vero pauper, Paris.
 conf. 58. nu. 38. volum. 4. Cacheranus conf. 23. item no-
 bilis, alter vero ignobilis, vt fuisse decifum in Rota Ro-
 man. testatur Casar. de Grassis in dec. 2. de sponfali-
 bus.

Secunda causa est capitale odium ortum inter præ-
 dictos, Gabr. d. conf. 186. num. 8. c. requisitus vbi Abb.
 nu. 4. de sponfali-
 bus Menoch. de arbitrar. iudicium lib.
 2. Cent. 5. casu 445. num. 3. cum sequenti, Tadeus Pifa-
 nus in rubr. quor. modis sponfalia dissoluantur num. 9.
 Triuisanus de privileg. sponfali-
 7. & istud procedit etiam si odium esset causatum culpa ip-
 sius sponfi Romanus conf. 190. num. 5. Rota Macera-
 ten. decif. 2. Ledesma de Sacrameto Matrimonij artic.
 1. vers. 5. conclus. & fuit in Rota resolutum in vna Abu-
 len. Matrimonij 28. Maij 1593. corā Blanchetto, & ite-
 rum in vna Valentina matrimonij 16. Ianuarij 1579.
 coram Clemente VIII. & iterum in vna Hispalen. 8.
 Februarij 1580. coram de Rubéis, quibus addo decif.
 Seraphin. 1112.

Tertia causa est timor exheredationis, puta si pa-
 rentes exheredare velint, nam pluries hæc causa fuit
 a Rota Romana approbata, & visa releuans ad recu-
 sationem implemētī sponfaliū præsertim in vna Tul-
 len. matrimonij 1596. coram Penia, & iterum in vna
 Toletana matrimonij 27. Ianuarij 1595. & in vna Ro-
 mana matrimonij 15. Februarij coram Orano, quod
 procedit etiam si præfata sponfalia essent iurata secū-
 dum Ruinum conf. 203. n. 5. vol. 1. DD. communiter
 in citato c. requisit, Siluester, & reliqui summiste in
 verbo sponfalia. nu. 10. & fuit dictum in citata Valen-
 tina matrimonij & his omnibus addo Seraph. optimē
 loquentem in decif. 1258. num. 1. & 2.

Quarta causa est suspicio morbi gallici; argumento
 textus in cap. litteras de coniugio leproforum, Maiolus
 de irregularitate lib. 2. cap. 19. facit text in c. quemad-
 modum §. quid si post de iurciurando, & fuit in Rota
 resolutum in vna Toletana matrimonij 27. Iunii 1595.
 coram Illustrissimo Seraphino, vt in præalleg. decifio.
 1112. num. 8.

RESOLVT. CCCIX

De causis separationis matrimonij.

- 1 Causæ separationis matrimonij nouem enumerantur.
- 2 Adulterium est capitale delictum.

1 **E**st hic notandum nonnullas reperiri causas, ex qui-
 bus licet peti poterit matrimonij separatio, præ-
 fertim in eo qui sit ecclēticus, vulgo phitiscus, aut cui ali-
 tus feret intolerabiliter, Borgn. decif. 18. n. 26. part. 2.
 item propter morbum gallicum Bertazolus confil.
 228. Natta conf. 24. vol. 1. & alij per me commemorati
 in decif. 65. Curie Archiep. nu. 5. par. 2. & ibidem atte-
 status sum cōtrarium obseruari in praxi, necnon iudi-
 catum fuisse ob talem morbum minime cōcedendum
 esse thori separationem, & ita exequutum, item ob
 furorē incompōrtabilem, & adeo vehementem, vt
 periculū sit habitare cum coniuge furioso, Couarr. in
 4. decretal. par. 2. c. 7. §. 5. nu. 3. optime de Franchis de-
 cif. 312. nu. 7. vbi in fine testatur matrimonium de quo
 ibi agebatur ob huiusmodi causam fuisse per sententiā
 iudicis ecclēstastici separatū quod ad thorū, itē ob
 crimen nefandum c. omnes causationes 33. q. 2. item
 ob maleficium impediens copulam coniugalem pro-
 pter sortilegia post factas orationes, confessiones, ac

alia spiritualia præsidia, vt tollatur intensa debilitas
 genitilis, ac remoueantur fascinoes, & incanta-
 tiones c. si per sortiarias 32. quest. 1. immo si malefi-
 cium sit perpetuum, & ab initio fuit decepta ecclesia,
 fit totalis separatio iudicio ipsius ecclesiæ Franciscus
 Marc. dec. 177. n. 14. part. 2. Cappell. Tholos. dec. 380.
 c. 1. cum sequentibus de frigidis, & maleficiatis c. por-
 ro de diuortijs latissime Thesau. fori ecclesiæ par. 2.
 cap. 9. n. 105. cū seq. Borg. dec. 18. par. 2. Rot. Macera-
 ten. decif. 35. lib. 1. itē si vir acculat vxorē de adulte-
 rio, & nō probat, fit thori separatio ad instātiā mulie-
 ris, ita vt nec sub fideiussione veniat restituenda, quia
 adulterij delictū est capitale 1. Gracchus C. ad legem
 Iuliam de adult. & ita fuisse decifum testatur Triui. dec.
 61. part. 1. item si maritus vitæ vxoris fuerit infidiatus
 2 Abb. in dict. c. litteras, & cap. secūdo de diuortijs, Præ-
 positus in cap. que sit in 2. notab. de diuort. Suma An-
 tonin. de diuortijs §. 1. Siluester §. 6. vbi reprobatēs gl.
 in c. 2. de diuort. dicunt nō teneri cōiugem cohabitā-
 re cum viro vbi est periculum corporis sui; maxime si
 veniet vxor via exceptionis glos. in d. c. litteras Abb.
 & Prepositus in d. c. 2. de diuort. & hoc si aliter proni-
 deri nō possit, Abb. in c. quemadmodū in fine de iure-
 iuran. itē ob viri adulterium c. significasti c. ex litteris
 c. gaudemus de diuortijs Abb. in c. fin. nu. 3. de adul. vbi
 allegat totum titulum 32. q. 6. Paris. confil. 53. num. 42.
 colum. 4. Diuus Anton. in summa par. 3. c. 5. vbi etiam
 dicit, quod si adulteria viri foret notoria, vxor valeret
 propria autoritate, & absque iudicio ecclesiæ a viro
 diuertere, Couarr. de sponf. part. 2. cap. 7. §. 5. nu. 8. The-
 saur. decif. 130. n. 4. Causalc. decif. 18. num. 2. part. 2. &
 in dec. 21. num. 7. & 26. p. 8. Seraph. dec. 226. & Macera-
 ten. cit. dec. 35. lib. 1. & ad materiam huius resolutionis
 vide prax. Archiep. cap. 27. num. 12. & seq.

RESOLVT. CCXX.

An solus conquestus mulieris de vitio nefando sit
 sufficiens ad separandum matrimonium.

- 1 Matrimonium ob nefandum vitium separatur.
- 2 Dictum sodomitatis facit iudicium.
- 3 Virgini creditur asserenti se ab aliquo cognitam, & præ-
 gnantem.
- 4 Conquestus solus mulieri de vitio nefando non est ad ma-
 trimonium separandum sufficiens, & quare.

1 **N**ON dubitabatur in Cur. Archiep. Neap. separa-
 tionem matrimonij fieri posse ob nefandum cri-
 mē per tex. in c. adulterij c. flagitia 32. q. 7. Abb. in cap.
 maritis de adult. & hæc est cōmunis opinio secundum
 Lambert. de iurepatron. lib. 1. & p. 2. quest. 9. artic. 19.
 Couarr. in 4. decretalium. p. 2. c. 7. §. 5. num. 6. Clarus in
 §. sodomia vers. præponitur, facit tex. in cap. omnes
 causationes 32. quest. 7. Dec. in l. si quæ mulier n. 8. C.
 de secund. nup. & iuxta hanc opinionē varijs in tribu-
 nalibus fuisse decifum testatur Lanfranc. decif. 71.
 prout in Curia Episcopali Papie testatur M. Antonius
 dec. 46. num. 8. lib. 3. in Curia Fuisanen. Causalc. dec. 18.
 num. 26. par. 2. ac tandem in Rota Delfinatus refert
 Franciscus Marcus decif. 739. part. 2.

Dubitatum tamen fuit an conquestus mulieris so-
 lummōdo asserentis se fuisse tentatam ab eius viro de
 crimine nefando sit sufficiens ad separandum matri-
 moniū, & videbatur prima facie, quod sic ex pluribus.

1. um primo, quia præfata separatio venit cōceden-
 da vxori, etiam si fuisset tantum tentata ad dictum cri-
 men, vt late per Menoch. in consil. 286. num. 14. Alban.
 conf. 70. num. 4. Monald. consil. 62. num. 10. & infra vo-
 lum. 2. Salzed. ad Diaz. c. 88. Rot. Macer. d. decif. 46.

2. Tum etiam, quia in hoc crimine dictum sodomita-
 ti facit aliquale iudicium, & probationem, Peguera
 in decif.

in decif. 86. Gasp. Thefaur. in dec. 25. p. 2. idem Peg. in dec. 85. Vinius in decif. 259. Canalc. dec. 13. lib. 3. late ego ipse in collectanea 255. quanto igitur magis in muliere hoc afferente.

Tum tertio, quia creditur Virgini dicenti se ab aliquo cognitam, & ex eo pragnantem esse, Boer. decif. 299. & in dec. 319. Ant. Faber. decif. 18. C. de prob. Papon. Arresto 13. l. 22. Toming. dec. 72. igitur, & mulieri credendum est afferenti se ab eius viro fuisse tentatam.

Tum tandem, quia pro hac eadem opinione extat doctrina Innocetij in proprijs terminis in c. 1. de adul. quem refert, & sequitur Graff. conf. 1. eo. tit. vbi quando maritus pluries voluit trahere vxorem ad vitium sodomiticum, debet iudex ex sola querela exposita, vxorem sequestrare in domo alicuius honeste persone ad finem ne tale delictum fiat.

4 Caterum praefatis minime obstantibus contrarium fuit decifum in Curia Archiepiscopali mota ex ratione text. in l. nullus ff. de test. & l. omnibus C. eod. vbi nemo est idoneus testis in proprio facto, quare haec mulier, vt in proprio facto depones est repellenda, Rota Bonon. in decif. 71. Farin. in dec. 178. Rota Romana, Grammat. decif. 28. n. 12. Marta decif. Pisana 138. ac etiam, ne vxoribus occasio viros accusandi detur, quia facilis esset separandi matrimonij modus.

Non obstant contraria, quia locum habent, quando vltra assertionem innotescit aliquod inditium, per quod iudex poterit moueri ad ita iudicandum secundum Plot. in conf. 143. p. 1.

RESOLVT. CCXXI.

Exorta controuersia super impotentia, si maritus adulterium confiteatur, an vxor ex tali confessione ad separationem thori agere possit.

1 Vxor matrimonium dirimere volens propter impotentiam non potest ad thori separationem agere si vir adulterium confiteatur, & quare n. seq.

2 Adulterium commissum est legitima separandi matrimonium causa.

3 Mulier inquisita de furto si adulterium confiteatur, ex hac confessione condemnari non potest.

5 Reus est privilegiatus, data probationis paritate inter ipsum, & actorem.

1 Praesentis quaestionis responsio fuit negatiua, ex eo praesertim, quod huiusmodi confessio fuit emanata incidenter, & proinde non solet haberi in consideratione argumento textus in c. 1. de exceptionibus, & iuxta hanc opinionem fuit decifum in Rota Romana in vna Paduana matrimonij 6. Martij 1595. coram Ludouiso, quam placuit hic ad verbum inferere.

Hypolita agebat super nullitate matrimonij contrae cum Marco, ex defectu impotentiae, & cum positionibus ad illam probandam datis Marc. negaret, & redderet rationem (che sono quattro ò cinque giorni che io ho conosciuto carnalmente delle donne) Hypolita recessit à priori iudicio, & capit instare pro separatione thori propter commissum adulterium, ex d. confessione resultans. Vnde dubitauit, an esset illi locus, & Domini tenuerunt partem negatiuam, nā licet adulterium per alterum ex coniugibus commissum sit

2 legitima causa separationis contra illum, qui commisit cap. intelleximus de adul. c. significasti c. gaudeamus de diuort. c. ex parte de spons. Cou. in 4. 2. p. c. 7. §. 5. n. 8. vers. 5. huic diuortio, & bene probatur per confessionem adulteri d. c. intelleximus vbi Abb. n. 3. & 4. glos. mag. post med. vers. nisi in cap. 1. 32. q. 1. Cou. d. §. 5. n. 12. Natt. conf. 24. in prin. tamen confessio de qua quaeritur, ex multis non probatur.

3 Primo, quia iudex contra formam expressam c. ex litteris de diuort. processit, nam in primis admisit positionem tertiam conceptam hoc modo, quod d. Marcus ante contractum matrimonium saepe tentauit cognoscere feminas carnaliter, & propter impotentiam non potuerit, cui Marcus non tenebatur respondere, nam si illam fateretur, detegebat turpitudinem suam, Lanfranch. in c. quonia contra de prob. §. de responsionibus n. 191. Bald. in l. 2. §. quod obseruari n. 21. & 23. de iuram. cal. Caputaquen. dec. 327. n. 3. & 4. p. 2. & cum bene respondisset Marcus, se non credere, castiganti illam, vt magis praecise responderet, vnde intrat suspicio, quod d. confessio fuerit facta ad effectum se defendendi, & excusandi à suggestione, & impositione impotentiae, ex quo capite solum praetendebatur dissolutio matrimonij, qua suspicione stante, dicta confessio non probat, vt notant omnes, in c. attestationes, de despons. impub. & in c. super eo de consang. & affin. & est decif. Put. 118. n. 13. & 14. l. 2.

Secundo dicta confessio fuit facta accessorie, & incidenter ad alium effectum, & de re non deducta in illo iudicio, quo casu non praedicitur ad alium effectum, Dec. conf. 310. num. 4. Afflic. decif. 176. vbi habetur, quod mulier inquisita de furto si confiteatur adulterium, non potest condemnari ex tali confessione, quod maxime procedit in hoc casu ex supra deductis ob periculum animae, & fauore matrimonij ad tradita per Abb. in c. ex litteris, num. 9. & ibi Henriquez num. 6. de diuort.

Accedat, quod cum d. confessio contradicat confessioni ipsius Hypolita resultanti ex ipsa positione impotentiae ad not. per Ioan. Andream, & Canon. in cap. fin. de iureiurando in 6. non potest probari adulterium, tum quia data paritate probationis Actoris, & rei, pro reo sit praesumendum ex vulg. iur. tum etiam, quia Hypolita non potest vt hac confessione, antequam reuocet suam positionem, quam reuocare non potest nisi docto de errore, Bart. in l. post leg. num. 13. de ijs quibus vt indign. cum alijs alleg.

RESOLVT. CCXXII.

Cohabitatio triennalis, quando currere incipiat.

1 Tempus triennij datum ad cognoscendum de impotentia secundum vnam sententiam currit tam ante, quam post iudicis penitentiam iniunctam.

2 Tempus triennij secundum alteram sententiam incipit post penitentiam.

3 Tempus pro cohabitatione dandum aliquando iudicis remittitur arbitrio.

Indubitabilis est iuris conclusio impotentem ad copulam non posse matrimonium contrahere cap. 1. c. quoad sedem, cap. ex litteris, & c. consuluit de frigidis, & maleficiatis, & si contraxerit esse de iure nullum, Gomes. Leo dec. 39. diuers. Cappella Tholof. in dec. 381. Canalc. dec. 18. p. 2. Romanus singulari 620. Menoch. latissime de arbitrarijs iudic. lib. 2. casu 85. quare si de impotentia apparet, statim separabitur c. 1. eod. tit. alias cohabitabunt coniuges per trienn. c. laudabilem eod.

Sed dubitatum fuit à quo tempore currat praedictum tempus triennij, in quo dubio duae sunt doctorum sententiae.

Prima est Innocetij in cap. fin. eodem tit. volentis sufficere, quod per triennium cohabitauerint, siue ante, siue post penitentiam iniunctam à Iudice, quam opinionem sequuntur Card. n. 15. Abb. n. 12. Anan. n. 6. in d. c. & mouentur per verba eiusdem textus ibi intra praedictos octo annos, loquitur enim de illis annis, qui praecesserunt querelam nunc expositam coram Iudice.

Alte-

Altera est opinio Hostiens. in dicto cap. fin. quā sequuntur Ioannes Andreas num. 6. Antonius de Butrio num. 10. Ancharan. num. 9. Baic. n. 4. & Cappella Tholos. in dec. 381. dicentes, quod ut cohabitatio triennalis dicatur formiter facta, requiritur, quod post penitentiam, per quam remouetur obex peccati, ex præcepto Iudicis inchoetur, cum aliquando propter peccata superueniant familia impedimenta; & iuxta hanc opinionem consului, & fuit decisum, & mouebat ad eam tenendam ob id præsertim, quia ita iudicauit Rota Romana in vna dissolutionis matrimonij 5. Maij 1597. coram Orano idem tenuit Rota in vna Calaguritana diuortij 13. Iunij 1584. coram Bubalo, quæ decisio habetur apud Farinac. in impressis post 1. volum. suorum consiliorum, & est dec. 27.

Est tamen notandum in praxi, quod in pluribus casibus Rota terminum habitationis remisit arbitrio iudicis, & minorem trienio statuit, ut voluit in vna Taurinen. dissolutionis matrimonij 16. Martij 1590. coram Illustribus. Platto, quam decisionem reperies in recollectis per Farinac. & impressis post primum volumen suorum consiliorum, & est dec. 75.

Secundo notandum non facere fidem testimonium meretricis asserentis, virum post amplexum, & oscula secum cubantem frustra pluries tentasse cum ea coniunctionem carnalem, Rota in vna Daurinen. dissolutionis matrimonij, 30. Octobris 1597. coram Orano, & iterum in citat. dec. 27. num. 8.

RESOLVT. CCXXIII.

An per Matrimonium vacet beneficium.

- 1 Beneficium, accessus, regressus, per matrimonium contractum amittuntur, etiam forma Concilij non seruata num. 2.
- 3 Beneficium vacat etiam per matrimonium copula carnali non subsequuta.

IN facti contingentia dixi indubitabilem esse iuris conclusionem per matrimonium vacare beneficium Ecclesiasticum cap. 1. & cap. diuersis fallacijs de clericis conjugatis, latissime Mascardus de probationibus conclus. 182. Sanchez de matrimonio lib. 7. dissertatione 41. n. 4. Gonzalez gloss. 15. n. 43. Lessius de iustitia, & iure lib. 2. cap. 34. num. 21.

Amplia primo ut per matrimonium nondum anitatur beneficium, verum etiam accessus, regressus, & alia iura ab beneficium competentia Paris. de resignatione beneficij lib. 1. quæst. 14. Zauallus quæst. 47. Salzedus ad Diaz cap. 80.

Amplia secundo procedere etiam si matrimonium clericus contraheret sine parochio, aut testibus, quia licet sit nullum ob inobseruantiam formæ traditæ per Concilium Tridentinum sessione 24. cap. 1. nihilominus amitteret ipso iure beneficium, ut tenuit Rota Romana in vna Lucan. de insula Sancta, 6. Iunij 1585. coram Illustribus. Lancelotto, quam decisionem ad litteram refert Nicol. Garcia in tract. de benefic. tom. 2. par. 11. cap. 8. nu. 13. qui auctor num. 14. contrarium verius sibi videri fatetur, nempe, quod contrahens matrimonium sine parochio aut testibus, non amittat ipso facto beneficium (licet posset priuari sic contrahens scienter) arg. l. si quis legatam ff. ad l. Cornel. de falsis, quod & casibus comprobatur, & alios Doctores in proposito tenentes adducit.

3 Amplia tertio, procedere etiam in matrimonio copula non sequuta Rota in dec. 1. de sponsalibus, innouis, & ead. Rota in dec. 21. de probationibus in antiquis.

RESOLVT. CCXXIV.

De præsentia parochi in matrimonio.

- 1 Parochi schismatici suspensi, excommunicatique præsentia in matrimonio sufficit.
- 2 Matrimonium contractum coram parochio, cui ab episcopo fuit interdictum, ne matrimonijs assistat, valet, & quid si non est specialiter vocatus, ac etiam si dolose fuerit ductus.
- 3 Præsentia parochi intelligentis sufficit: vbi quid in parochio affectatè intelligere nolente.
- 4 Matrimonium illegitimè contrahens tenetur denuò in foro animæ legitime contrahere.

PRæsentiam parochi in matrimonijs contrahendis esse necessariam non dubitatur stante expressa disputatione Sacri Concilij Trident. sess. 24. de reformatione matrimonij. cap. 1. & propterea hodie cessant matrimonia præsumpta in vim tex. in c. is qui de sponsalibus, vbi sponsalia de futuro transibant in matrimonium per carnis copulam Triuis. dec. 20. p. 1. & adeo est nullum prædictum matrimonium sine præsentia parochi, ut contrahentes propria autoritate, ac sine iudicis sententia resilire poterint Sayr. dec. 1. de sponsalibus, & sufficere eius præsentiam, etiam si esset schismaticus, suspensus, vel excommunicatus Nauarr. conf. 9. de spons. Sayr. dec. 13. eodem Ledesma de matrimonio q. 45. art. 5. vers. tertio in dubium, imò si parochus esset interdictum ab ordinario, ne matrimonijs assisteret, & consequenter abdicata potestas authorizandi, nam hoc non obstante valeret matrimonium contractum coram eo secundum Zauallum in tract. de commun. contra commun. q. 604. num. 71. Ledesma de matrimonio citata q. 45. vers. quo proposito fundamento, Salzed. ad Diaz. in pract. crimin. cap. 73. vers. primum dubium, vbi referunt ita declarasse Sacram. Congregationem, & valeret etiam si parochus non, esset specialiter ad hoc vocatus, Nauarr. conf. 20. de spons. Sayr. de eis. 24. eodem Salzed. cit. loco, vbi quoque refert declarationem Sacre Congregationis, Spino in speculo testamentorum gloss. 15. princip. nu. 48. & 49. Medina in summa cap. 16. §. 15. Azeued. in l. 1. tit. 1. num. 5. recomp. nu. 39. & sufficeret pariter sola parochi præsentia adducti dolose, & renuentis, dummodo probè intelligat, & audiat contrahentium verba, licet ipse nulla verba proferat, Ledes. & Salzedus locis cit. Segura in director. iudic. eccles. part. 2. c. 15. n. 51. Mascard. de probat. conclus. 9. n. 9. & seq. Vega in filua lib. 6. cap. 114. & 115. & ita declarauit Sacra Congregatio, quod procedit etiam si parochus clausit aures, & affectatè non audiuit nec intellexit ex Salzed. Ledes. & Zeual. cit. loc. qui quoque referunt declarationem Sacre Congregationis.

Item coram parochio compulso, & per vim etiam grauem adducto, Segura dicto cap. 15. num. 51. Spino in spec. testament. gloss. 15. num. 48. & 49. Vega citato lib. casu 116. & Zauallus vbi supra, qui refert declarationem Sacre Congregationis, & huiusmodi præsentia a deo est necessaria, ut nec valeat in foro interiori conscientia secundum Ledes. de matrim. quest. 45. artic. 5. vers. est tertium dubium: bene verum est, quod in eodem foro conscientia, qui contraxit inualidè tenetur adimplere promissum, & iterum legitime contrahere. Vera crux in appendic. dub. 9. vers. 2. propositio. Cordub. in summa q. 52. in fin. quicquid dicant Azeued. loc. cit. & Guttier. canon. q. c. 18. n. 4. quid verò dicendum de matrimonio in mortis articulo contracto vide Cucch. lib. 5. institution. tit. 11. num. 87. Spin. & Azeued. cit. loc.

RE-

RESOLVT. CCXXV.

Proprius parochus quis dicatur.

- 1 Parochus proprius dicitur in cuius parochia contrahentes domicilium habent tempore matrimonij.
- 2 Parochus ruralis an sit proprius.
- 3 Parochus proprius an dicatur ille, in cuius parochia contrahentes habitant animo non permanendi.

EX Sacro Tridentino Concilio in c. 1. de reformat. matrimon. fess. 24. statutum extitit, vt qui aliter, quam presente parochio, cum duobus, vel tribus testibus, matrimonium contrahere ausus fuerit; nullum, & irritum habeatur, quem quidem textum prædicti Sacri Concilij Sacra Congregatio super declaratione illius declarauit debere intelligi de proprio parochio, in cuius parochia contrahentes domicilium habent, adeo, vt si matrimonium contrahitur in parochia viri sufficiat parochus viri, si in parochia mulieris, parochus mulieris intersit, & matrimonium perficiat, assistendo, & verba matrimonij faciendo, vt notat Nauarr. in manuali suo c. 25. num. 144. alias n. fin. & in cons. 7. de clandest. desponsat. Ledesm. de matrimonio q. 45. art. 5. vers. tertium dubium pag. 195. ex declaratione Illustrissimorum Cardin. resolucentes, quod alterius, & cuiuslibet sufficit presentia, & cum omnibus tenet Cauale. decis. 12. num. 21. 2. part. Segura in directorio 2. part. cap. 25. n. 45. & Salzed. d. c. 73. addit. 2. vers. decimo quarto, in impressione anni 1594. & Spin. d. gl. 15. nu. 41. apud quos etiam inuenietur, vtrum sit necessarium, quod matrimonium celebretur intra propria parochia limites, in quo articulo vide Salzed. & Spin. Nauarrum, & Cauale. vbi supra.

Quare dubitatum fuit in quadam causa matrimoniali, quis dicatur proprius parochus ad finem contrahendi matrimonium, & fuit dictum esse illum in cuius parochia habitant tempore matrimonij, vt ex declaratione Sacre Congregationis resoluit Vega in filua casu 225. & Segura dict. cap. 15. num. 50. Zauall. citat. quæst. 604. num. 50.

- Non tamen sufficeret presentia parochi ruralis illius, qui principale domicilium habebat in ciuitate, alterum tamen in rure vbi ad tempus in anno recreationis, vel colligendorum fructuum causa accedebat, Menoch. cons. 398. Nauarr. cons. 2. de clandest. despons. Sayr. dec. 4. de spons. & pluries fuisse decisum in Rota Romana testatur Seraphin. dec. 615. Rota diuersorum decis. 644. & in decis. 656. part. 1. prout à simili quando quis se transfert ad aliam parochiam animo reuertendi ad primam non potest contrahere coram parochio secundæ, Spin. cit. gl. 15. num. 45. Zauallus quæst. 458. n. 36. Cauale. decis. 12. nu. 22. par. 2. ex quibus euidenter apparet falsam esse opinionem Triuis. in decis. 23. part. 1. volentis non posse contrahi matrimonium in presentia parochi mulieris, si in parochia viri per annum habitauerit vti amasia in domo eiusdem amasij. vide Sanchez de matrim. lib. 3. disp. 23.

RESOLVT. CCXXVI.

Causæ matrimoniales an cognoscantur per Capitulum vel eius Vicarium Sede vacante.

- 1 Cognitio causæ matrimonialis ad Episcopum tantum spectat.
- 2 Nuntius Apostolicus causarum matrimonialium cognitionem non habet, nisi esset legatus à Latere.
- 3 Capitulum Sede vacante, vel eius Vicarius Episcopo in causa delegata non succedit, cum limitat.

Hic quæst. dubitationem non mediocrem faciebat tex. in cap. accedentibus de excess. Prælatorum, qui confirmatus est per tex. Sac. Conc. Trident. fess. 24. cap. 20. versic. ad hæc causæ matrimoniales de reformatione, quibus in locis disponitur cognitionem causarum matrimonialium ad Episcopum, & non ad alium inferiorem pertinere, quare Farinacc. in decis. Rot. 100. voluit ob hanc rationem non posse Abbatē, qui iura Episcopalia non habet de causis matrimonialibus cognoscere, vnde Rot. Rom. in vna Montis Regalis matrimonij 23. Ianuarij 1587. coram Seraph. tenuit cognitionem causarum matrimonialium non habere Nuntium Apostolicum, nisi esset legatus à Latere, & quod huiusmodi cognitio ad Episcopum tantum spectet, videndus est optimè Seraph. in dec. 764.

Sed quicquid sit, ego distinguendo respondi, quod aut loquimur de ordinaria iurisdictione, & nō videtur dubium, quia cap. in iurisdictionibus succedit Sede vacante, in locum Episcopi, Rot. per Cantuac. dec. 1. nu. 13 in 2. lib. diuers. nouis. Ioan. Franc. Pauin. de officio & potest. cap. Sede vacante quæst. 10. nu. 8. 1. par. princ. Imò venit appellatio Ecclesiæ c. cum clerici de verb. significatione cap. antiquas 10. quæst. 1. quare si agatur de causa matrim. ex ordinaria iurisdictione, non videtur dubium quin Vicarius Sede vacante deputatus à eam cognoscere valeat, qui in totali iurisdictione Episcopi succedit gl. in c. 2. ne præ. vic. suas & cum ea transit March. Anton. Cuch. in sua institut. canon. lib. 2. tit. 9. de offic. & potest. Cap. n. 29. & 30. 31. & 32. & illic nu. 93. secundum allegata dicit, quod generaliter succedit in omnibus, quæ in spirituali, & temporalis iurisdictione competeant Episcopo, vt idem tradit d. Pauin. in eodem tract. in 1. q. 1. partis.

De delegata vero magis est dubitandum; nā quando est commissæ causa Episcopo seu eius Vicario per hæc verba, scilicet dilecto filio Vicario fratris nostri Episcopi, videtur, quod capitulum non succedat in delegatione per ea, quæ not. Lamp. alleg. 88. commune. Florentiæ, & Pauin. in loco allegato, num. 3. qui tamen ibi n. 4. vers. verum pro concordantia, dicit quod cognoscere possit quando sit necesse, & vtile causam expediri, vt est tunc cum agitur de sedandis inimicitijs, vel de restituenda fama, & similibus, idem vt tenet Cuch. tit. quo sup. num. 84. & ad tex. Concilij responde prout habetur in summ. bullar. in verb. capituli, Sede vacante q. 5.

RESOLVT. CCXXVII.

Puella quando sit sequestranda.

- 1 Puella est sequestranda lite pendente.
- 2 Locus honestus qualis dicatur.
- 3 Puella de ciuitate in aliam transferri potest, quando matrimonium timetur vi esse contrahendum.
- 4 Puella non potest sequestrari, si alter coniugum esset in possessione, & quare.

Responderetur lite pendente super matrimonio, quando enim agitur de illo contrahendo, & est suspicio, ne ei inferatur violentia, & consequenter consensus nō sit liber, debet ea sequestrari in aliquo loco honesto ad finem explorandi eius voluntatem, vt probant text. in c. cum locum de spons. & in cap. penult. de probat. inter loca honesta connumeratur vltra monasterium domus materna Cæsar. de Grafs. in dec. vnica de diuor. tijs, quam limita quādo mater instaret pro dissolutione matrimonij, vt fuit in Rot. decisum in vna Romana matrimonij 29. April. 1679. coram Illustrissimo Blanchetto, & redeundo ad casum primo loco positum, est animaduertendum, quod Rota Rom. in vna Hipporig. matrimonij 30. Martij 1589. corā Comitulo tenuit puell-

puellam, de qua erat dubium ne vi cōtraheret, esse adducendam ad Ciuitatē Mediolani extra locū suspectū propter Principis loci timorē, & in Ciuitate Mediolani esse collocandā in aliquo monasterio nō suspecto, vt exploretur eius voluntas an cōsētiat habere talē in virū.

Secundo notandum in praxi sequestrationem mulieris non esse faciendam, vbi essent duo mariti litigantes, & alter eorum esset in possessione secundum Io. And. Host. & Innoc. in d.c. cum locū, & ibi Anchar. in fin. & ratio est ne incipiatur à sequestro l. vn. C. de sequestro, quia si mulier recessisset, & esset per vim tracta, nihilominus marito restitueretur, Bal. in c. fin. n. 8. de probat. & iuxta hanc opinionem tenuit Rota Romana teste Achille de Grassis in decis. vn. de spons. & tenuit iterum Rota in vna Neapolitana matrimon. 13. Ianuar. 1549. coram Puteo. vide in hac materia Farinac. dec. crimin. t. 2. decif. 249. n. 24. & 25.

RESOLVT. CCXXVIII.

An sponsalia contracta inter prohibitos de iure contrahere sub ea conditione, si Pontifex dispensauerit, adueniente dispensatione sit necessarius nouus consensus.

- 1 *Conditio suspendit actum, & nihil in esse ponit.*
- 2 *Nonus requiritur consensus, si sponsalia fuerunt contracta sub conditione, si Sanctissimus dispensauerit, & quare.*
- 3 *Summus Pontifex non habet ratum, quod illicitē fuerit gestum, dispensando.*
- 4 *Consensus mutus debet esse, & non conditionalis.*

Supponatur in facto pro huius quæst. dilucidatione fuisse sponsalia de futuro contracta inter consanguineos sub illa conditione, si Papa dispensauerit, quæstio nis nunc est, an sequuta dispensatione requiratur nouus consensus partium, & dubium faciebat pro negatiua sententia, quia conditio suspendit actum l. substitutio ff. de acquir. rerum domin. & nil ponere in esse voluit tex. in l. itaque & l. cum ad præsens d. ff. si certum petatur.

Ceterum præfatis non obstantibus contrarium iudicauit motus, quia Papa dispensans non censetur habere ratum, quod prius illicitē gestum fuerat, sed solū modo impartiri licentiam contrahendi matrimonium; non obstante impedimento ipsi narrato, ex dictis per Cardinalem, & Abb. in cap. super eo de condit. appof. & per Cou. in 2. p. 4. l. cap. 3. n. 7. qui loquitur in fortioribus terminis videlicet in sponsalibus per verba de præfenti contractis, sequendo opinionem Theologorum, & hanc opinionem sequuti sunt Domini de Rota in vna Valentina matrimonij 21. Ianuar. 1578. coram Illustrissimo Blanchetto, & in vna Taurinensi sponsalium 2. Decemb. 1594. corā Gypso, & in alia Abulensi.

Et hanc esse communem opinionem tenuerunt Telus Fernand. in l. 22. Tauri n. 18. & dixit communem Loaces in tr. de matrimonio Regis Angliæ dub. 12. in princip. & vide Couar. supra cap. 3. n. 7. & 8. & est communis opinio Theologorum ex Soto in 4. sententiar. dist. 29. q. 2. art. 1. pag. 328. in fin. Palatius de contract. lib. 5. cap. 11. pag. 497. & sequitur Nauar. conf. 1. de spons. & dicit etiam communem Chucalon ad Dec. in l. ea quæ raro n. 4. ff. de reg. iuris allegando Aret. hodie vero ex decreto Sac. Concilij Tridentini cap. 1. sels. 24. de reformatione matrimonij, matrimonium contractum inter personas prohibitas sub illa conditione, etiam si Rom. Pontifex dispense, & conditio verificetur, neque erit matrimonium de præfenti, neque sustinebitur tanquam sponsalia de futuro, & sic est necessarium, vt matrimonium postea celebretur seruata forma Concilij, quia consensus debet esse mutus remoto impedimento, ita Victoria in sua summa

ver. spons. col. 2. quod sequitur Guttierrez de iuramento confirmatorio l. p. c. 51. n. 32. idem in suis canonicis quæst. c. 22. per totū, qui latissime more suo, exornat istam quæstionem, & Couarr. super c. 3. n. 7. Mantico in rubr. de matrimonio, gl. 1. n. 65. Steph. Caeta. in repetitione, c. ad limina 30. q. 1. in §. 4. n. 165. Ant. Scappus de iure non scripto lib. 1. c. 49. Veracrus in speculo coningat. 3. p. art. 12. Viuald. in cand. Ecclesiæ tit. de matrimonio ex num. 54. Iulius Clarus recept. sentent. §. incestus n. 8. Sot. supra dist. 29. q. 2. ar. 1. Palaz. de maioratu 1. p. q. 2. n. 6. Mocius de contract. tit. de matrim. §. de diu. matr. num. 10. Spin. in specul. testament. gl. 15. num. 66. Didac. Perez. in l. 1. tit. 1. lib. 5. ordinam. pag. 41. quod sepe contingit de facto, & ita practicatur.

RESOLVT. CCXXIX.

Matrimonium, an probetur ex libro parochi.

- 1 *Matrimonium per parochi librum probatur, & n. 6. vbi etiam requiruntur.*
- 2 *Liber parochi vim habet maiorem, quam liber rationis, qui probat.*
- 3 *Libris creditur publicis.*
- 4 *Liber visitationis plenē probat, quoad eius pertinentia, quemadmodum Cronica, & gabelle.*
- 5 *Ætas per parochi librum probatur.*
- 7 *Factum antiquum solemniter actum præsumitur.*
- 8 *Consuetudo, quod liber pro authentico habeatur, tenet.*

Non dubitatur in quadam causa matrim. an matrimonium esset contractum iuxta formam, & solemnitates S. Conc. sed tantummodo matrimonium non fuisse contractum, quare partes produxerunt librum parochi, in quo reperiebatur nota supradicti matrimonij, proinde fuit coram me dubitatum, si sit standum præfato libro quoad plenam probationem, & dicebam, quod sic ex pluribus.

Tum primo, quia huiusmodi liber maiorem habet vim, quam liber rationis ex decif. Viuij 415. sed liber rationis probat Grat. decif. 146. Francisc. Marcus decif. 60. p. 1. Cappella Tholos. dec. 496. Surdus decif. 99. Guid. Papa decif. 441. Ludouic. decif. Perus. 88. Triuis. in dec. 16. n. 1. l. 1. Caputaq. decif. 155. p. 2. Farin. decif. 110. igitur, & præfatus liber.

Tum secundo, quia creditur libris publicis Grat. Rot. March. dec. 137. Anna alleg. 94. & ratio est, quia dicuntur fons veritatis, & veri præsumuntur, secundū Magon. decif. 59. Gaball. Milleloq. 57. sed iste publicus liber dicitur, inter publicos autem libros connumerantur libri visitationum, nam plenē probant, quoad pertinentia visitationis, item cronicorum Caputaq. decif. 160. part. 2. item libri gabellariorum, Surd. in decif. 326.

Tum tertio quia si ætas probatur per librum parochi vulgo Baptismale Ecclesiæ parochialis, Verall. decif. 114. lib. 1. Viuius decif. 400. Polidor. Rip. dec. 247. ergo, & matrimonium, & tradit in specie Caulcan. decif. 12. sub n. 22. vers. & liber parochi p. 2.

Tandem, quia iuxta hanc opinionem tenuit Rota Rom. in vna Colonienfis status 20. Februar. 181. coram Robuster. quæ ita se habet.

Dubium erat circumscripta legitimatione examinis testium facta anno 1512. an liber parochi Sancti Petri Col. faciat fidem contra D. Conradum in casu, & ad effectum de quo agitur, & fuit resolutum affirmatiue. Dixerunt enim Domini, quod cum hic non agatur principaliter de probando matrimonio, sed incidenter tantum, quod qualibet probatio sufficit, Gemin. conf. 17. Paris. conf. 57. n. 41. l. 4. Put. dec. 72. l. 1. quæ elicitur ex libro parochi, ex quo constat de proclamationibus, & matrimoniali copu-

la per illas cifras, ut testes probant. idco ei est standum, cum finis in his, quæ spectant ad eius officium. c. cū inhibito de cland. de sponsat. & per Iaf. in repet. admonendi n. 132. ff. de iureiurando, præsertim cum sub fidei custodia semper fuit seruatus per parochos, faciunt not. in c. ad audientiam vbi Felin. de præscript. latè Oran. de antiq. temp. §. 4. limitatur in prin.

Et ad eundem semper recursus fuit pro verificatione matrimoniorum, ut per testes examinatos satis fuit probatum, idco præsumitur: dicit Bald. cons. 400. incip. in libris n. 2. lib. 3. Considerarunt insuper, quod sumus in factis antiquis; & ultra centum annos, ideo præsumi omnia solemniter facta ad not. in l. sciendum. ff. de verb. oblig. & in l. si certis annis c. de Pactis Put. dec. 171. n. 2. decis. 2. de restit. spol. His accedat depositio testium optimè probantium; quod ex communi obseruantia, & consuetudine illius loci idem liber de quo agitur, semper reputatus fuit, & reputatur pro authentico, & facit plenam fidem, & ad eum publice recurritur pro fide copulaturum, quæ consuetudo valet ut not. in c. cum dilectus de fide instrum. Abbas in c. 1. vbi Decius eodem tit. n. 2. & ex his dixerunt Domini librum iunctis testibus probare.

RESOLVT. CCXXX.

An matrimonium contractum absque præsentia parochi, & duorum testium habeat vim sponsaliorum.

- 1 Matrimonium contractum absque præsentia parochi, & duorum testium non habet vim sponsaliorum.
- 2 Actus à principio nullus, nullum producit effectum.

Fuit mihi quesitum in quadam causa matrimoniali vertente in Curia Archiepiscopali, an matrimonium de præsentia contractum sine parochi, & testibus, vel sine parochi solum, vel sine testibus habeat vim sponsaliorum, ita, ut in foro iudiciali alter contrahens possit alterum compellere, ut fidem adimpleat, & respondendo huic questioni dicebam in ea duas diuersas Doctorum sententias reperiri.

Prima opinio est affirmantium, prout sunt Segura in directorio iudic. eccles. 2. par. cap. 15. Veracrus in appendice ad speculum dub. 9. vers. secunda proposit. fol. 42. & nouissimè, Ioannes Petrus Binius, in consil. 62. num. 34. l. 1. istam partem etiam defendit, & attestatur ita declaratum esse à Congreg. Cardin. Enriquez. in summa part. 2. l. 11. cap. 5. §. 4. & Vega in sua filua. lib. 6. cas. 120.

1 Altera opinio est negantium, & hæc defendunt Nauarr. in consil. 1. n. 2. & 3. de sponsalibus, Salzedus c. 76. addit. 2. vers. vnde pariter, vnde Azened. in l. 1. tit. 1. l. 5. recop. n. 21. cum pluribus sequentibus. Spin. in specul. testament. gloss. 15. princ. num. 49. cum sequenti, & iterum n. 75. cum seq. Ledesma de matrimon. q. 45. art. 5. vers. sed adhuc est maius dubium, pag. 181. vide eum, & Guttier. de iur. confirm. 1. par. cap. 51. à num. 37. vbi idem resoluit etiam si adit iuramentum, Zeuall. in commun. contra commun. q. 79. & iuxta hanc opinionem declarasse Sac. Congregationem refert Eman. Sá in aforism. confessoriorum in verb. matrimonium n. 42. & hanc sequor sententiam.

Mouentur præfati ex pluribus, primo quia non interueniente parochi, & testibus non videtur adfuisse legitimus consensus, quare nulla oritur obligatio neque naturalis, nec civilis, nec ita contrahentes tenentur postea solemniter contrahere iuxta formam Concilij; 2 nam cum actus à principio sit nullus, nullum producit effectum, l. sicut de operibus lib. 1. non putauit §. quæuis de bonorum possessione contra tabulas l. 4. §. commendatum de re iudicata c. ad præsentiam de appell. Zasius in l. cum quærebatur, n. 3. de re iudic. Nauarr. c. cum contingat de rescript. remed. 3. sed in casu pro-

posito contractus matrimonij est nullus propter defectum legitimi consensus, qui non causatur nisi præsentia parochi, & testium interueniat. ergo nullam obligationem producit.

Secundo, nam actus gestus contra legem prohibentem substantiam actus, est nullus, & nullam producit obligationem l. non dubium C. de legib. l. hac consultiissima §. ex imperfecto C. de testam. cap. statutum, §. fin. de rescriptis lib. 6. cap. si diligenti de foro compet. sed in supposito casu annullatur substantia actus matrimonialis, hoc est, ut consensus non dicatur legitimus, qui est substantia matrimonij sine præsentia parochi, & testium, ergo nullam obligationem producit.

Tertio nam ex contractu legi resistente, ut in prædicta specie, non oritur obligatio etiam naturalis, l. si quis pro eo, de fideiusoribus l. si non sortem de condit. indebiti auth. siue à me, C. ad Velleia. c. debitorum de iureiur. explicat Fortun. in l. veluti n. 11. de iustit. & iur. Duare. in l. bonis §. fideiusor de verb. oblig. sed in proposito casu lex resistit contra huius matrimonij, ergo ex eo nulla oritur obligatio.

RESOLVT. CCXXXI.

Episcopus an possit exigere aliquid à præsentatis.

- 1 Episcopi, vel capitulum à præsentatis, & alijs nihil exigere possunt, nisi consuetudo antiqua adsit in contrarium in pios vsus ea conuertendi.
- 2 Episcopus aliquem recipiens in Canonicum, dulciaria exigere non potest sub pena; vbi etiam de capituli, ac priuata persone pena.

Notandum est ex Concilio Tridentino sess. 24. c. 14. de reform. capitulum aut alios nihil omnino posse exigere ab ijs, qui sunt electi, præsentati, instituti; vel inflituendi: confirmati, vel confirmandi; vel possessionem ingressuri, aut distributiones recepturi, nisi ex antiqua consuetudine hæc in pios vsus solita, sint conuerti, alioquin censetur simonia, & incurrerent penas simoniacorum, ut ibidem Concilium, quod est diligenter notandum contra communem abulum.

2 Immo Pius Quintus declarauit, Episcopum, qui aliquid, etsi dulciaria dumtaxat, exigeret in receptione alicuius in Canonicum, esse suspensum à Pontificalibus, & capitulum exigens subiacere interdicto: priuatas autem personas sententia excommunicationis, & eos, qui sic aliquid receperint, ad restitutionem recepti teneri, ut patet ex Bulla Pij V. declaratoria huius decreti, edita anno 1570. pridie Calend. Iunii. Video tamen passim non seruari, & omnino ignorari, Mandat tamen Concilium Episcopis, ut hæc in executionem deducant.

RESOLVT. CCXXXII.

An literæ dispensationum matrimonialium committi possint Abbatibus.

- 1 Cognitio causarum matrimonialium ad Episcopum, & non ad inferiorem spectat.
- 2 Abbatibus literæ dispensationum matrimonialium committi possunt.

In facti contingentia respondendo huic quæst. non mediocrem difficultatem faciebat tex. in c. accedentibus de excess. Prælat. vbi cognitio causarum matrimonialium ad Episcopum, & non ad alium inferiorem pertinet, voluerunt etiam Anchar. & ibid. n. 12. Abb. in cap. 1. n. 11. de consanguinitate, & affinitate. Couar. in epit. 2. part. c. 8. n. 12. & pluries tenuit Rota Romana præsertim in vna Burgen. iurisdictionis 15. No-

Nouembris 1594. coram Orano, & in vna Salamatina iurisdictionis 17. Nouembris 1492. coram Illustriss. Seraphino vt patet in eius decif. 595.

2 Caterum hoc non obstante contrarium consului, & motus fui ex decif. Rotę in vna nullius della Serena 19. Nouembris 1593. coram Illustrissimo Seraphino, cuius hæc sunt verba.

Fuit instatū apud S.D.N. pro parte Reueren. Dom. Alfonsi Flori Prioris de Magazela Prouincię della Serena, vt occurrente casu sibi dirigeretur literę dispensationum matrimonialium, & alia similes tanquam ordinario dictę Prouincię, & causa discussa in Sacra Congregatione Concilij fuit resolutum, si Prioratus est nullius Diocesis, & Prior habet, quasi Episcopale iurisdictionem, literas huiusmodi esse committendas dicto Priori, ideo Sacra Congregatio de ordine S.D.N. mandauit mihi, vt in Rota videretur, si huiusmodi qualitates verificantur, ideo causa proposita, & visis probationibus, Domini dixerunt probari Priorem de Magazela habere propriam Ecclesiam, & vt ornamentis Episcopalibus, baculo, & mitra, necnō ius benedicendi, & cōcedendi indulgentias, & hoc probari ex Bulla Fel. rec. Clemētis VII. quod vero habet territorium distinctum, & separatū a territorio aliorum ordinariū vicinorū mediātibus certis limitibus, & quod conferat beneficia, visitat Ecclesias, & corrigit delinquentes, optime probat testes exhibitos, quibus tamē, quia fuerūt examinati sine alicuius partis contradictione, vel vicinorum episcoporum citatione, an ad hunc effectum, cum agatur de leui præiudicio, velint Domini officiales Sanctissimi fidem adhibere, Rot. eorum arbitrio censuit relinquendum.

RESOLVT. CCXXXIII.

An parentes in causa matrimonij testimonium dicere possint.

- 1 Parentes in testes recipiuntur matrimonij causa cum limit.
- 2 Matrimonium clandestinum per consanguineos probatur.

Licet regulariter parentes non admittantur ad deponendum l. parentes C. de testibus c. si testis 4. quæst. 2. Grammat. decif. 5. nu. 16. & in decif. 48. nu. 13. tamen pluries dixi regulā hanc non procedere in causa matrimoniali, in qua testimonium parentum recipitur, vt probat tex. in cap. videtur, & ibi gloss. in verbo, coniungendo, in fine, vers. consuevit tamen induci, & ibidem Ant. de But. in primo notab. Hostiensis in primis verbis, Ancharan. in 4. not. extra, qui matrim. accus. poss. idem probat tex. in c. super eo, il secundo, sūpto ibi argumēto à contrario sensu, & ibi gloss. Host. & ceteri Doctores cōmuniter extra de testibus, Bartol. in l. parentes, in princ. vers. idem est speciale, & ibi Alb. nu. 4. ad finem vers. item fallit in causa matrimonij C. de testibus, Host. in summa de teste §. i. vers. vbi autem Alexand. conf. 151. col. fin. sub n. 11. vers. queritur etiam vol. 5. Dec. conf. 263. in causa matrimoniali nu. 26. vers. sed ad hoc respondetur. Aret. conf. 13. viso diligenter themate nu. 10. vers. his præmissis, Paris. cōf. 55. attingam. num. 28. & seq. vol. 4. & conf. 58. nu. 3. eodem volum. Soccin. iun. conf. 29. circa præsentem consultationem, n. 11. volum. 2. & conf. 31. themate prædicto num. 13. vol. 2. & Bertran. consil. 209. n. 1. vol. 2. vbi testatur de communi opinione Nell. de testibus num. 7. versic. 4. fallit in causis matrimonialibus, Aufrer. de reprob. test. nu. 76. versic. 4. fallit, Alberic. de male. de testibus cap. 1. num. 2. Lanfranc. in cap. quoniam contra in verb. testium depositiones n. 59. versic. 3. fallit de probation. Grot. de testibus part. 4. num. 113.

Aloys. Ricc. Prax. Pars I.

Limita tamen vbi esset disparitas in diuitijs potentia, & nobilitate alterius spōrū, tunc tale testimonium esset suspēctum, vt ibi habetur, & idem vbi apparet de affectione parentum, quia tunc repelleretur tale testimonium, vt quia pater, vel mater producit testes in causa pro filia secundum Panormitan. & Fel. in d. c. super eo, & Prapo. in d. c. videtur qui matr. accus. poss. & iuxta hanc opinionem fuisse decifum in Rota Veneta scribit Triuin. in decif. 10. lib. 1. & in Rota Delphinatus refert Fraciscus Marchus in decif. 751. par. 2. Limita secundo quando agitur, & dubitatur de substantia matrimonij ob a finitatem, secus si queratur an matrimonium sit cōtractū nec nē, quia tunc latius est distinguendum secundum Menoch. de arbitr. iud. lib. 2. cal. 102. Mascard. cōcl. 1019. Farinac. de testibus q. 54. Insuper est notandum, matrimonium clandestinum posse probari per consanguineos, & hoc ad effectum tollēdi peccatum, vt fuit in Rot. resolutum in vna Tulen. matrimonij 14. Iunii 1568. coram Aldobrandino.

RESOLVT. CCXXXIV.

Matrimonio separato ob impotentiam coeundi, an iocalia, vestes & donata restituenda sint.

- 1 Iocalia matrimonio separato ob impotentiam non ignoratam non sunt restituenda, & quare.
- 2 Impedimentum sciens donare videtur.
- 3 Impedimentum existens in principio, scienti est obnoxium.
- 4 Pretiosa matrimonio separato sunt restituenda.
- 5 Vestes existentes apud sartorem matrimonio separato ob impotentiam sunt restituenda.
- 6 Iocalia matrimonio separato ob impotentiam ignoratam sunt restituenda.

In hac quæst. respondi, distinguendo scilicet, quod aut sciebat impedimentum impotentia, & tunc nihil restitui debet, vt probat tex. in leg. penultima. ff. de donatio. int. vir. & vxor. Roman. conf. 146. n. 2. & 3. Ruin. conf. 58. num. 24. vol. 2. Hypp. conf. 90. num. 5. & in sing. 481. additio. ad Bartol. in l. in rebus §. seruus ff. solut. matrim. Caualcan. decif. 18. part. 2. de Frachis decif. 52. Viuius decif. 415. num. 3. & huius quæst. duplex est ratio.

2 Primo quia sciens impedimentum videtur donare, & vt dolosus non repetit l. si quis alumna C. de nupt. & communiter scribentes in l. si cum dotem §. si mulier ff. soluto matrim. & in l. auunculo ff. de codit. sine causa. Fanutius de lucro dotis gloss. 3. num. 11. vsque ad finem, Bellon. consil. 84. Suarez. in tit. de las ganancias n. 27. Beluif. in sua practica in tit. de iniur. num. 36. Secunda ratio, quia impedimentum stans à principio imputatur scienti, non autem ignorant, vt est tex. expressus, in l. si legibus Cod. de Episcopali audientia, Bald. conf. 320. volum. 2. Alexander conf. 60. num. 4. & seq. vol. 1. Monald. conf. 3. num. 5. Merend. conf. 18.

Non tamen omnia donata veniunt restituenda, sed dumtaxat illa, quæ sūt pretiosa, Corlet. in sing. in verbo conditio, Iason. in l. ipsa apud quem num. 12. ff. de legatis 1. Cappella Tholosana in decif. 88. Afflic. in decif. 315. & procedere etiam in vestibus, & iocalibus, existētibz apud sartorem, & non dum futis, sed destinatis iugalibus, Cappella Tholosan. decif. 387. & in decif. 388. Caualchan. de usufructu n. 85. & in citata decif. 18. num. 18.

Et restitui debent, eo modo, quo reperiuntur, cum fuerint data ad vtendum Petr. de Vbald. in tractat. de duob. fratribus in 6. par. quæst. 20. n. 21. chart. 73. pro vt etiam dicitur de bonis paraphrenalibus secundum Aretin. in §. fuerat, sub num. 26. inst. de actio. Iraquell. de retract. conuent. ad finem titul. num. 86. Franc. Cresent. sing. 142. si paraphrenalia, sentit Afflic. decif.

147. Sylua nupt. l. 2. n. 71. cart. 167. Dec. in l. contract. n. 25. ff. de reg. iuris Canalc. in tr. de usufruct. nu. 246. cart. 595. & in decif. 11. n. 6. & 7. 2. part. Soccin. conf. 9. postremo vol. 4. Laur. Sylua conf. 37. n. 3. & Paul. de Castro conf. 242. col. fin. vol. 2. nisi estimata essent data, quia tunc estimatio faceret emptionem, & veniret in restitutione, vt per Paris. conf. 64. n. 17. & seq. vol. 4. & Sylua nupt. lib. 2. num. 71. & Cauale. in dict. decif. 11. sub n. 7.

Si vero ignorauerit factum, & non ius, & sic existimauerit se esse potentem, & aptum ad matrimonium contrahendum, tunc enim, quia est in bona fide praedicta iocalia, dotē, ac paraphrenalia repetere potest, & in dote consuluit Purpur. confil. 366. nu. 3. vol. 1. Cephal. confil. 444. vol. 3. Abb. cap. 1. de donat. inter virū ex vxorem, & Bald. in confil. 3. fol. 4. in fine vol. 1. confil. matrimonialium diuerforum, per textum in cap. 2. de coniug. feruor. vbi dicit, quod diceretur quasi dos, & esset privilegiata sicut vera dos, vt dos putatua ad notata etiam per Bart. Alexand. & Doctor. in l. sicut dotem §. si mulier ff. solut. matrim. licet maritus nō lucraretur dotem secundum statutum, si vxor moreretur ante solutionem matrimonij, vt in maleficiato cōsuluit Iason conf. 58. ad idem, & conf. 59. vol. 1. & de materia loquitur Abbas in d. c. 1. & ibi apostilla lit. F. de donat. int. vir. & vxorem, vbi latē Rodericus Soarez tit. de las ganancias num. 1. & seq. & num. 16. & Phanur. de luc. dot. glof. 3. sub num. 19. fructus vero dotis bene maritus lucratur ante solutum matrimonium, vt bonafidei poss. flor. & ignorans impedimentum. Rolandus de luc. dot. quæst. 97. num. 9. Alexand. & Paul. de Castrenf. in dict. §. si mulier, & Fanuc. d. glof. 3. num. 19. & in non viro potente loquitur Ioan. Bocca. fing. 5. & ibi addentes Cin. in l. 1. §. exactio col. 2. vers. quarto quaritur C. de rei vxor. actio. facit dictum Curtij Iunior. conf. 275. nu. 76. vol. 3. secus si non ignoraret factum sed ius, quia tunc nihil lucratur, vt per text. in d. l. si quis alumnā C. de nuptijs Cauale. vbi supra n. 23.

RESOLVT. CCXXXV.

De denunciationibus faciendis in contrahendis matrimonijs.

- 1 Denuntiationes tres ante matrimonium sunt faciendæ.
- 2 Sponsus contrahens matrimonium absque denuntiationibus peccat mortaliter, & grauiori supplicio est plectendus si consumauerit.
- 3 Denuntiationes festiuis diebus sunt faciendæ, Et Episcopus non potest dispensare, vt feriali tempore efficiantur, & quare.
- 4 Denuntiationes vbi sunt faciendæ.
- 5 Denuntiationes sunt faciendæ, quando matrimonium in mortis articulo contrahitur.
- 6 Omissio denunciationum matrimonium non vitiat.

Extra constitutio Sacri. Concilij Tridentini sess. 24. cap. 1. de reformat. matrim. qua precipitur, vt antequam matrimonium contrahatur, ter à proprio cōtrahentium parochio tribus cōtinuis diebus festiuis in Ecclesia inter Missarū solemniam publicè denuntietur, inter quos matrimonium sit contrahendum, vt omnes reuelent impedimenta, si quæ sint, etiam occulta, de qua re agit Corduba in tract. cas. conscientiæ q. 189. in finalibus verbis, in hoc tamen dic vt per Gutierrez l. 1. canon. 99. cap. 19. & de his monitionibus, quæ fieri debent in matrimonio differunt Victoria de Sacram. matrim. num. 266. Gomez. lib. 49. Taur. num. 1. Mascard. volum. 2. de probationibus conclus. 1031. nu. 1. Thimoteus de visitat. ecclesiast. lib. 1. tractat. 3. Corrad. in templ. omnium iudicium lib. 2. cap. 12. nu. 21.

Mantieco lib. 5. recollect. tit. 1. l. 1. gl. 1. ex num. 1. Perez lib. 5. tit. 1. leg. 1. vers. 3. modo ait, Menoch. de arbitrar. lib. 2. cas. 453. num. 2. Nauarr. manual. latin. cap. 22. n. 69. Mozius de contract. tit. de matrimonio §. de substantialibus, formalibus, & essentialibus matrimonij n. 17. fol. 183.

Amplia, vt contrahentes absque denuntiationibus, vel illis prætermisiss absque licentia peccent mortaliter. Veracru in appendice ad specul. coniug. dub. 1. & Spin. in specul. testament. gl. 15. num. 26. & Guttier. de iuram. confirm. p. 1. cap. 51. num. 29. & Perez in l. 1. tit. 1. lib. 5. ord. col. 26. ad fin. & Ledefm. de matrim. q. 45. art. 5. vers. sed adhuc est dubium, quem vide Molin. de Primogen. Hispan. l. 2. c. 16. Salzed. ad Diaz in pract. crimin. c. 73. in addit. 2. vers. peccaret tamen, quinimo illos in exteriori iudicio condignis legalibus poenis plectendos ab Ordinario tenet Ioan. Segur. in direct. iudic. eccles. for. part. 2. c. 15. n. 30. & infra, quem sequitur etiam Salzed. loco prox. cit.

3 Amplia secundo, vt istæ denuntiationes fieri debeant tribus diebus continuis festiuis, & non possent fieri diebus ferialibus, etiam cum dispensatione Episcopi: ratio est, quia Episcopus non potest dispensare super cōstitutione Concilij Generalis Siluester in verb. dispensatio num. 14. §. 9. glof. & Doctor. in cap. ar. si clerici de iudic. & Silua 3. part. q. 7. num. 2. Vgolinus de potestate Episcopi c. 15. §. 11. num. 4. vbi allegat textum in cap. cum inferior de maior. & obediunt. & ita per Sac. Congreg. declaratum refert prax. Archiepiscopi c. 26. n. 10.

Amplia tertio, vt huiusmodi denuntiationes fieri debeant in vtriusque parochijs, vbi contrahentes magis versati sunt, & principaliores habent larem secundum Panorm. in cap. final. de clandestin. desponsat. Franc. Marc. decif. 715. part. 2. Zenedus in collect. 81. p. 2. Vgolin. loco citato, & Segura in direct. iudic. 2. par. cap. 16. num. 19. & in num. 20. dicit, quod fiant tribus diebus festiuis non immediatē se inuicem sequentibus, sed per aliqua dierum interualla, & in num. 21. ait, quod quando vna tantum fieri debet denuntiatio, dimissis duabus, non incontinenti matrimonium celebrandum est, sed per aliquod temporis interuallum expectandum est.

Est tamen animaduertendum in praxi, quod quamuis præfatæ denuntiationes requirantur in matrimonijs contrahendis, tamen si omittantur matrimonium erit validum, Nauarr. cap. 22. num. 70. in 3. not. Couar. p. 2. c. 26. num. 10. Salzedus ad Diaz c. 73. vers. 1. ante omnia, Vgolinus de potestate Episcopi c. 15. §. 11. n. 6. vbi quoque refert declarationem Sacri. Congregationis, quare improbanda est opinio Menoch. qui contrarium tenet in conf. 60. num. 70. vol. 1. licet sic contrahentes peccarent mortaliter, omittendo præfatæ denuntiationes absque licentia ordinarij, vt fuisse decifum testatur Canalc. in decif. 28.

RESOLVT. CCXXXVI.

Episcopus ex quibus causis possit remittere denuntiationes in matrimonio.

- 1 Iusta causa est necessaria, vt denuntiationes in matrimonio contrahendo omittantur.
- 2 Episcopus denuntiationes absque iusta causa remittens mortaliter peccat.
- 3 Causæ sex per quas denuntiationes possunt remitti enumerantur.

Per dispositionem etiam Sacri. Concilij loco vbi supra permissum est Episcopis ex causis sibi benevisis remittere denuntiationes in matrimonio contrahendo, & iustam causam esse necessariam tenuerunt Salze-

¹ Salzedus in d. cap. 73. addit. lit. D. & Segura dict. 2. p. c. 16. n. 17. & Sarmiento lib. 1. selectar. interpret. c. 6. n. 7. Nauarr. in manual. lati. c. 22. n. 70. & n. 85. Veracrus in appendice, Spin. dict. glof. 15. num. 28. Menoch. consilio 69. num. 62. cum sequenti, & num. 71. vol. 1. Paz. in praxi 2. tom. prælud. 3. num. 11. & idem Menoch. de arbitrar. lib. 2. Centur. 5. cas. 453. numer. 5. & Guttierrez in canonicis quaestionibus c. 19. n. 4. qui resoluunt necessariam esse causam, nec posse sine ea, post longam disputationem, denunciations remitti.

Et adeo causa requiritur; vt de ea constare debeat ante dispensationem, per informationem, & processum, & vtrum sufficiat summariè, & affirmatiuè, resoluunt Segura dict. cap. 16. numer. 17. & Caphalus in consil. 421. num. 61. cum sequentibus lib. 3. Paz. in praxi dict. prælud. 3. numer. 11. Guttierrez in canonicis quaestionibus cap. 19. a num. 4. & numer. 12. & cap. 20. num. 31.

² Immo Ordinarius remittendo dictas denunciations sine iusta, & rationabili causa peccat mortaliter; & affirmatiuam partem amplectuntur omnes, Spin. d. gl. 15. n. 28. Caphalus dict. consil. 421. num. 18. Paz. dict. prælud. 3. n. 11. Guttierrez in dict. canonic. quest. c. 19. num. 12. & Ledefina, de matrimonio, quest. 45. art. 5. vers. dubium primum.

³ Inter iustas autem causas connumeratur, primo quod virgo sit sub tutela iniqui tutoris, qui eam viro ignobili, & dispari tradere vult Segura d. cap. 16. n. 15. Moecius de contractibus tit. de matrim. col. 3. n. 16. Spin. dict. glof. 15. n. 31. & Nauarr. in manual. c. 16. nu. 37. & idem quando virgo esset à viro deflorata resoluunt Seg. dict. c. 16. n. 16.

Secunda causa est si filij essent sub potestate nouercali, vt pariter resoluunt Seg. d. c. 16. n. 13. & Guttier. in canonicis quaestionibus cap. 20. n. 29. & n. 30.

Tertia causa quando contrahitur matrimonium cum magnatibus, vnde Reges, & Principes videntur posse contrahere sine bannis, quod intelligit Henric. Boich. in c. si ad finem extra de clandest. despons. quoniam non est consuetum, eorum matrimonia bandiri, licet Grass. p. 1. decif. aurearum lib. 2. cap. 86. & de arbitrar. confessoriorum lib. 1. c. 41. simpliciter affirmet posse Episcopum omiffis denunciationibus dispensare cum illis; quia cum magna deliberatione solent connubia tractare, & eorum matrimonia sunt valde nota, quare si aliquod impedimentum inter eos esse sciretur, Sotus in 4. sentent. dist. 28. q. 2. art. 3. post tertiam conclusionem D. Anton. 3. p. tit. 1. c. 16. Vega in sua Sylua lib. 3. casu 211. sed contrarium fundat, & defendit Seg. in d. director. 2. p. cap. 16. n. 7.

Quarta est vbi contrahere volentes diu habiti fuerint pro coniugibus, & in tali forma erant, & propter verecundiam non audent contrahere, Guttier. in tractat. de iuramento confirm. 1. part. cap. 51. n. 22. vers. & tenendo, Nauarr. in manuali cap. 16. num. 37. Paludan. in 4. sentent. dist. 28. q. 2. act. 3. concl. 3. quamuis hanc causam repellendam existimet Segur. d. cap. 16. num. 14.

Quinta est quando matrimonium esset contrahendum inter diuitem, & pauperem, nobilem, & ignobilem; senem, & iuuenem, & sic adesset disparitas ratione aetatis, conditionis, & qualitatis, vel diuitiarum, Palud. in 4. d. 28. q. 2. art. 3. concl. 3. & ibi Sot. q. 1. art. 2. Henricus de Bortis de Synodo Episcopi 3. p. ar. 1. n. 158. Henric. Boich. in c. cum inhibito §. super eo de clandest. despons. Diuus Anton. in summa 3. part. tit. 1. c. 16. §. 5. Nauarr. in Manual. cap. 22. n. 70. notab. 5. Segura d. 2. p. cap. 16. num. 6. Salzed. dicto c. 73. addit. litera C. in verbo dispensent, Menoch. d. conf. 69. n. 7. cum pluribus sequentibus lib. 1. & Vega in Sylua lib. 3. cas. 211. Cucchus lib. 5. instit. tit. 1. n. 65. vide Caphal. consil. 421. num. 23. & 24. lib. 3. qui contrarium in proprijs terminis Concilij conatur probare, defendere, & fundare.

Sexta causa est vicinitas tēporis, quo prohibita sūt nuptia, ita vt non sit tempus sufficiens faciendi dictas denunciations, Salzed. d. c. 73. eadem lit. D. & Zenzalus de communibus contra communem q. 604. n. 106. Segur. d. c. 16. n. 17. in fine, de qua causa vide Prax. Archiepisc. c. 26. sub n. 3.

Septima causa est, quando matrimonium esset contrahendum in mortis articulo, de qua consulendi sūt Franc. Sarmient. selectar. lib. 1. c. 6. n. 7. Seg. d. cap. 16. n. 4. Spin. d. gl. 15. n. 26. Nauarr. in man. c. 16. n. 37. in fine. Prax. Archiepisc. d. cap. 26. sub n. 2. qui & alios concordēs recensent.

RESOLVT. CCXXXVII.

An Vicarius Episcopi possit remittere denunciations in matrimonio.

- 1 Denunciationis facultas, an possit delegari.
- 2 Denunciations in matrimonio à Vicario possunt remitti, & quare.
- 3 Vicarius dicitur Ordinarius.
- 4 Delegari omnia, quae sunt iurisdictionis, possunt.
- 5 Vicarius foraneus denunciations remittere non potest.

ANceps quaestio est an Vicarius Generalis Episcopi possit hodie licentiam concedere contrahendi matrimonium non praecedentibus denunciationibus? & partem negatiuam, i. non habere Vicarios Episcoporum ex iure suo dictam facultatem, nec dici Ordinarios in casu huius decif. constanter fundant, & defendunt Menoch. conf. 69. n. 55. cum seq. l. 1. & 2. & de arbitrar. cent. 5. cas. 453. nu. 5. idem sentit, & Caphal. conf. 421. n. 72. cum plur. seq. lib. 3. Didacus de Spin. in spec. testam. gl. 15. in princ. n. 28. & 29. Paz. in praxi 2. tom. prælud. 3. n. 11. & eandem sententiam videtur, & approbare Ledef. de magno Sacram. matrim. q. 45. ar. 5. vers. quantum dubium col. 2. Gonzal. variar. quest. iuris c. 27. per tot. praecipue à n. 19. vbi late disp. & defendit Vicarios Generales Episcoporum non esse iudices ordinarios, sed delegatos.

Immo sunt, qui tenent praestam facultatem remittendi denunciations non posse delegari, vt sunt Caphal. in d. conf. 421. n. 72. cum pluribus sequentibus, & Menoch. d. conf. 69. n. 55. cum sequentibus, licet affirmatiuam partem teneant, & late fundant Spin. in d. gl. 15. n. 29. & Paz. d. prælud. 3. n. 11. & Ledefina d. versic. quantum dubium in princ. scilicet, dictam facultatem remittendi denunciations remitti, & delegari posse, ab Episcopo: necessariam tamen esse specialem facultatem, & commissionem.

Affirmatiuam tamen opinionem constanter defendunt Veracrus in append. ad specul. dub. 1. propos. 6. ad fin. fol. 40. & Seg. in direct. iud. Eccles. 2. p. c. 16. n. 3. etiam stante Concilio prouinciali, & hanc partem affirmatiuam indistinctè, & intrepide fundat, & defendit Guttierrez canonic. q. c. 19. num. 13. & n. 19. & pro hac parte adduci potest, & facit in terminis doctrina Flaminij Paris. l. 3. de resign. benefic. q. 11. à n. 9. vbi late fundat, & defendit, quod vbiunque in Conc. Trid. aliquid committitur Ordinarijs, vel eorum mentio fit, intelligitur etiam de Vicarijs Generalibus Episcoporum. Zeneda in collect. 81. p. 2.

³ Mouentur, tum quod in arbitrio ordinarij relinquatur, & Vicarius Ordinarius est cap. ex parte vbi Innocent. & reliqui de officio Vicarij, tum etiam quia cum de Episcopo loquatur, non excluditur eius vicarius, nam vbi voluit Sancta Synodus vicarium excludere id expressit, vt in absolutione ab haeresi scilicet. 24. de reformatione c. 6. tum denique, quod omnia, quae iurisdictionis sunt, regulariter delegari possunt de iure Canonico,

I 2 nico,

nico. cap. aqua & ibi glosa de Consecratione Eccl. vel altar. atque sic contra Menoch. tennit eadem Addit. ad Diaz dicto cap. 73. vers. sed dubium egregium est, Sbroz. de officio vicar. lib. 2. quæst. 47. Prax. Archiepiscopal. cap. 26. ex his patet parochum simplicem in his denuntiationibus dispensare non posse, sicut etiam dixit Nauarr. in conf. 1. de clandestin. despons.

- 5 Limita tamen non procedere in Vicarijs foraneis, quia ijs non permittitur facultas remittendi denuntiationes prout Zeneda ubi supra, Spinus dict. glos. 15. n. 29. & Gutierrez quæst. canonicar. cap. 19. num. 16. negatiuè resolunt.

RESOLVT. CCXXXVIII.

Causæ dispensationis in matrimonio enumerantur.

- 1 *Dispensatio vel nulla, vel raro in matrimonijs est concedenda.*
- 2 *Dispensatio est iuris communis relaxatio ac odiosa.*
- 3 *Extensio in dispensatione locum non habet.*
- 4 *Regula cui conceditur maius in dispensationibus locum non habet.*
- 5 *Dispensatio in foro conscientie non extenditur in foro fori.*
- 6 *Dispensatio quoad vnum non censetur quoad alterum.*
- 7 *Princeps peccat sine iusta causa dispensans, sicut subditus petens: & quare.*
- 8 *Causæ dispensationum in matrimonio quænam sint.*

IN contrahendis matrimonijs, vel nulla omnino datur dispensatio, vel raro: idque ex causa, & gratis concedatur in secundo gradu nunquam dispensetur, nisi inter magnos Principes, & ob publicam causam, verba sunt Concilij Tridentini, sess. 24. de reformation. matrimon. cap. 5. in fine.

- 2 Quare cum dispensatio sit iuris communis relaxatio 22. quæst. 4. cap. pietas in fine, & esse odiosam, & vulnerare ius commune tradidit Rota Romana decisio. 140. & in decis. 454. p. 1. diuersorum, ideoque dicitur arida, & arcta Felin. in cap. postulat. nu. 1. de rescriptis, & semper debet intelligi, vt minus derogetur iuri communi Rot. diuersorum decisione 533. part. 1. Mádof. consil. 54. numer. 11. Ozasus consil. 68. numer. 31. Surdus consil. 453. n. 4. volum. 3. & in consil. 523. num. 26. volum. 4. est stricte intelligenda atque interpretanda cap. 1. & 2. de filiis presbyterorum. lib. 6. cap. non potest extra de preben. cap. quod dilecto extra de consanguinitat. & affinitat. & propterea in dispensationibus non habet locum extensio, Mainard. in decisio. 21. lib. 3. Caualecan. in decisio. 29. part. 1. Rota in decisio. 1. & 2. de filiis presbyterorum. in nouis, nec quidem fit extensio ad casum minorem, licet maiorem habeat rationem Hostiens. in cap. postulat. nu. 12. de rescriptis, Panormitan. in cap. ad aures num. 7. eodem titulo, Milis in suo repertor. in verbo dispensatio fol. 1012. & regula cui conceditur maius non habet locum in dispensationibus. Faber decisio. 13. Codic. de Sacrosanctis Eccles. quia dispensationes sunt odiosæ, & stricte interpretandæ secundum Verallum decisio. 272. part. 1. Sayr. decisio. 7. de filiis presbyterorum, & in decis. 9. eodem titulo. hinc est, quod dispensatio in foro conscientie non extenditur nec suffragatur in foro fori, vt latè scribentes in cap. de his de accusationibus Rota diuersorum in decis. 606. part. 1. Crescentius in decisione 14. de probation. & propterea tot esse debent dispensationes, quot sunt obacula, Lanfranch. decisione 22. ratio est, quia, vt supra diximus, dispensatio vti odiosa non extenditur de casu ad casum, & proinde dispensatus quoad vnum, non censetur quoad reliquum, Rota diuersorum decis. 233. part. 1.
- 7 Hinc est, quod peccat Princeps, qui dispensat sine iu-

sta causa, quemadmodum, & subditus illam petendo, Nauarr. in prelijs matrimonialibus penultim. q. n. 11. Sot. lib. 4. de iustitia q. 7. art. 3. & in 4. dist. 21. q. art. 2. Couar. in 4. 2. part. cap. 6. §. 9. n. 9. Rodriguez in summa c. 234. & ratio est, quia causa in dispensatione semper inspicienda est, & sufficit putare causam esse rationabilem, Syluester verb. dispensatio nu. 4. & data facultate dispensandi intelligitur si sit causa legitima, Emanuel Sâ verb. dispensatio nu. 4. Causæ vero ad dispensandum sunt multe, & prima incompetencia dotis, hoc est defectus dotis competentis ad contrahendum, & cum illo, qui mulierem petit in coniugem, & non cum alio sibi æquali, Nauarrus in manual. cap. 22. in fi. nec habetur ratio, quod puella speret magnam hæreditatem, quæ sibi de necessitate non debetur, etiâ si sit materna Nauarr. in conf. 19. de rescript. & nec si pater habens plures filias posset commodè dotare vnâ, sed habitata ratione dotis aliarum filiarum non posset vnâ dotare, nam tunc dispensatio non erit subreptitia, exprimens dotis incompetenciam; nam illud dicitur fieri non posse, quod commodè non possumus l. nepos proculo fi. de verborum significat. idem multo magis causa iusta esset, quando diues vellet ducere in vxorē cōsanguineā pauperē, cōstituendo illi dotē, vt Nauarrus ubi supra.

Secunda causa est angustia loci, & mandanda est dispensatio exequutioni etiam si mulieri in alio loco infirmi vicino suæ patriæ, virum suæ conditioni parem inuenire posset, Graff. de arbitrar. cōfess. cap. 43. Nouissimus in prax. Archiepiscopal. c. 25. nu. 6. Rodriguez ubi supra num. 2. intellige dummodo in dispensatione non ponatur dicta cōditio, quia tunc est interpretanda, vt verba sonant, & natura verborū requirit: Decius in c. at si clerici §. de adulterijs num. 69. extra de iudic. sed aduertendum, quod magna diligentia vti debet delegatus, cui commissum est dispensatio propter angustiam loci, aut incompetenciam dotis, quia vt plurimum d. dispensationes solent esse subreptitiæ, & propterea bona esset cautela, vt curia se informet ex officio, & non examinaret testes à parte productos, præcipuè quando persone, quæ intēdunt cōtrahere sunt infimæ qualitatibus, & locus non esset valde angustus; insuper quādo impetratur dispensatio à Papa, dummodo augeatur dos, non est admittendus vir ad constituendam dotem simpliciter super omnibus bonis suis, sed debet illam constituere in specie super aliquibus bonis, si illa habet, vt consultum sit vxori in casu eius mortis, ne de nouo indigeat tali dispensatione, ita dixit Nouiss. in praxi Archiepiscopali Curie Neapolitanæ d. cap. 25. n. 18. & de nonnullis alijs causis videre est apud Summistas.

RESOLVT. CCXXXIX.

An Episcopus possit dispensare in impedimento dirimente matrimonium.

- 1 *Episcopus in impedimento dirimente matrimonium dispensare potest quatuor concurrentibus, & quare.*
- 2 *Episcopus contra ius commune causa necessaria accedente statuere potest.*
- 3 *Vicarius Generalis Episcopi impedimento dirimente matrimonium dispensare non potest etiam illis quatuor concurrentibus, nisi cum speciali mandato.*

Arbitror posse Episcopum in impedimento, quod dirimit matrimonium etiam iam contractum dispensare, dummodo quatuor concurrant, scilicet publice, quod matrimonium sit Contractum, secundo, quod impedimentum sit occultum, tertio, quod separatio fieri non possit sine magno scandalo, quarto, & ultimo, quod ob paupertatem contrahentium aliamvè iustā causam Romanus Pontifex adiri non posset, ita Siluest. in sua summa in verbo dispensatio q. 9. num. 15. vers. ex quibus

quibus concluditur, & quosdam alios idem sentientes refert Nauarr. in manual. c. 22. n. 85. vers. 3. dicendum Cordub. l. 1. q. 1. r. art. 1. col. 9. Sot. de inflit. & iure. q. 7. art. 3. & in quarto sententiarum dist. 37. Rodriguez in summa c. 236. concl. 2. Vgolin. de potest. Episc. c. 60. §. 1. Graff. conf. 26. n. 19. de sent. excomm. & hanc esse communem opinionem summistarum refert Costa de remed. subfid. remed. 35. n. 3. & seq.

Mouentur, quoniam Romanus Pontifex id concessisset, si de hoc requisitus esset ob animarum salutem, ergo perinde est, ac si concesserit iuxta doctrinā glōse in leg. tale pactum §. final. ff. de pactis, & ea, quæ dixit Ias. in l. Barbarius n. 3. cum pluribus seq. ff. de offic. prætoris, accedit Episcopum posse contra ius commune statueri; modo id faciat ex euidenti, & necessaria causa, quæ superiorem ad id concedendum moueret. arg. l. hominem, ff. mandat. & ita Iason. in l. omnes populi lectura secunda, ff. de iust. & iure: in hoc igitur casu dispensare Episcopus potest.

Non tamen eius Vicarius Generalis, nisi ad illud habere ab Episcopo particularem commissionem, secundum Paludanum 4. sent. dist. 34. q. 1. Rodriq. citat. cap. 236. n. 5. nec denique inferiores Prælati Episcopopo, Nauarr. conf. 6. de priuileg.

RESOLVT. CCXL.

An in causa matrimoniali deferatur Iuramentum suppletorium.

- 1 Matrimon. per parētes, fratres, & sorores probari potest.
- 2 Suppletorium iuramentum in causa matrimoniali deferatur, & quando non.

IN hac quæstione dixi de eius materia latissimè pertractari per Mascard. concl. 1033. Ferret. consilio 196. Gabriel. concl. 9. de testibus, Crescent. dec. 23. de probat. cuius hæc sunt verba. Matrimonium, quando non est disparitas, potest probari, per parentes, fratres, sorores, & consanguineos ad not. per Abb. & Doct. cōmuniter in c. super eo il secundo de testibus, & in capitulo videtur, qui matr. accus. poss. quia quando mulier alias remaneret corrupta, hoc forsitan non procederet, cum tunc de vituperio, & honore talium deponētum agi videatur ad not. per Aretin. in conf. 13. col. 7. & Dec. conf. 133. col. 2. vers. secundo dicta Margarita, Domini in isto casu, in vna Cæsaraugustana matrimonij, coram D. Pifaurien. fuerunt pro iuramento in suppletum, quod etiam in causa matrimoniali, quādo est plusquam semiplenè probatum, deferretur, vt per Abb. in cap. mulier col. penult. de iureiur. Alexand. in leg. 3. in princ. col. 3. vers. limitat tamen hoc Roman. de iureiur. Ias. in rep. l. admonendi, n. 231. eodem tit. licet Decius in d. consil. 133. colum. 2. videatur contrarium tenere, nam pro contraria opinione voluit Boer. decif. 85. exemplum ponitur, quando adfunt duo testes, quorum vnus non est integer, vel cum vno teste sint alia indicia, vel quando quis habet vnum testem, & pars aduersa subtraxit alium, Ioan. Andrea in cap. peruenit de testib. cog. Put. de iureiur. decif. 1. & 43. & fuit dictum coram Cardinali Seraphino in vna bonorum Dohanæ salis 5. Mart. 1582. & facit decif. Franc. March. decif. 753. p. 2.

RESOLVT. CCXLI.

Infidelis conuersus ad fidem; si velit contrahere matrimonium, an teneatur requirere coniugem habitantem in partibus infidelium.

- 1 Matrimonium contrahitur inter infideles.
- 2 Infidelis conuersus non tenetur requirere coniugem infidelis. Ricc. Prax. Pars I.

delemus si fidelem ducere in matrimonio desiderat.

- 3 Fidelis, infidelis effectus ducens infidelem, si ad fidem reuertitur, & matrimonium contrahere cupit cum Christiana, requirere non tenetur infidelem.

IN hac quæstio. non mediocrem mihi dubitationem faciebat pro opinione affirmatiua, quod inter infideles potest contrahi, atq; constat matrimonium, quatenus est contractus naturalis, & concupiscentiæ remedium, Magist. in 4. sent. dist. 39. Sotus ibid. quæst. vnica concl. 1. S. Thom. in additione, ad tertiam partem q. 56. art. 2. Angelus in ver. matrimonium 3. impedim. 10. n. 1. Syluest. eod. verbo q. 10. Nauarr. c. 21. n. 48. Victoria de Sacramento Matrimonij n. 294. Vuald. de eod. Sacramento q. 215. & propterea dicebat textus in c. Gaudemus de diuort. quod infideles iuncti in gradu prohibito leg. Canonica tantum, conuersi ad fidem non separantur.

Rursus faciebat, quia præfatum secundum matrimonium contrahi minimè posset per conuersum ad fidem, nisi infideli renuente conuerti, quare vt cōstet de eius renitentia, necesse est ipsum monere, vt probatur expresse in c. Iudæi, 28. q. 1. (Ibi, quod si admoniti fuerint, & noluerint separantur) & probant Archidiacon. ibid. n. 2. Bellamera nu. 4. Armilla in summa in verbo matrimonium n. 38. Nauarr. in conf. 2. de conuersione infidelium, Cucchus lib. 5. institutionum tit. 12. n. 103. Gaiera. In repetitione cap. ad limina 30. quæst. 1. cum alijs, quos congerit Sanchez de matrimon. lib. 2. disp. 74. num. 12.

Imò sunt qui teneant requiri Ecclesiæ autoritate præfigi infideli terminum, vt conuertatur, quo possit prius matrimonium dissolui, ita Hostiensis in d. c. gaudemus n. 13. super verb. compelletur, Ioann. Andreas n. 15. Butrius n. 20. Ancharanus nu. 26. Archidiacon. in cap. final. in 2. vigesima octaua q. 2. & ibi Bellamera n. 2. Enriq. Boic. in cap. quanto n. 3. de diuort. sed verius est contrarium, quamuis esset vtilissimum id fieri, vnde satis erit, qualitercumque constet de infidelis voluntate, & Ratio est, quia cum hoc Matrimonium solo iure diuino dissoluatur, non est aliquod iudicis ministerium necessarium, secund. Panormit. in d. cap. Gaudemus n. 15. & ibi Præpositus in §. quia autem n. 14. Angelus verbo matrimonium 3. impedimento 10. num. 3. Veracrux in 2. parte speculi art. 33. conclus. 3. quibus addo Hostiensem n. 3. & Butrium n. 9. in cap. quanto de diuort.

Tandem faciebat, quod scriptum reliquit gl. in d. c. quanto in verbo, qui relinquitur de diuortijs, vbi admonet, quamuis non sit necessarium, testes adhiberi dum infidelis monetur, ac renuit conuerti, aut legitime habitare, & hoc ad finem, vt testentur si fortè lis postea intentetur de valore matrimonij initi à fideli, quam gl. opinionem refert, & sequitur Goffredus in summa in tit. de diuort. n. 10. & 11. & in tit. de conuersione infidelium nu. 2. Præpositus in cap. gaudemus §. quia autem n. 4. de diuort. Veracrux in 2. p. specul. artic. 29. pag. penult.

Ceterum præfatis non obstantibus contrarium fuisse seruatum in Curia Archiepiscopali refert praxis eiusdem in c. 27. num. 20. non obstant contraria, quoniam procedunt, quando conuersus esset dubius de obstinatione coniugis infidelis, quia tunc non posset denuò contrahere absque præuia monitione, qua certior redderetur, ita Ledelm. de matrim. dub. 56. concl. 8. Veg. in 2. Thom. summa. cap. 34. caf. 151. Vasq. in 1. 2. q. 19. art. 6. disp. 66. & ideo, non est necessaria monitio vbi moraliter est certa obstinatio secund. Nau. conf. 2. de conu. infid. Enriq. l. 1. de matrim. c. 8. n. 5. Veracrux cit. ar. 29. ad finem, & Sanch. loc. cit. num. 16. & ita intelligenda est Doctrina Abb. dicentis in d. cap. gaudemus, infidelis esse requirendum, quia procedit, quando adest

coniectura, vel praesumptio infidelitatem relinquendi.

- 3 Amplia principalem conclusionem singulariter, etiam si fidelis abnegauerit fidem, & contraxerit cum infideli, ac poenitentia ducta reuerfa ad fidem fidelem accipere vult, adhuc non est necessaria requisitio, prout Sacra Generalis inquisitio Urbis rescipit Curiae Archiepisc. Neap. in tali casu.

RESOLVT. CCXLII.

Ad effectum contrahendi secundum matrimonium quomodo mors viri probanda sit.

- 1 Mors primi coniugis quomodo est probanda, vbi praxis Cur. Archiep. Neap. n. 3.
2 Mors quomodo probetur quoad plures effectus.

Debitans de morte coniugis, & nisi prius certificetur, contrahere non potest, ut probatur in cap. dominus de secundis nuptijs, & in cap. in praesentia de sponfalibus, & ad idem facit text. in auth. hodie, vbi communiter scribentes Cod. de repudijs, & in §. quod autem in auth. ut liceat matri & auie, quare fuit dubitatum, quomodo probanda sit mors primi viri ad effectum ut vxor valeat contrahere secundum matrimonium, in qua questione licet nonnullis probetur modis de quibus per Mascardum in concl. 1030. mors quoad praefatum effectum probatur per publicam vocem, & famam ex doctrina Boerij in decis. 288. Francisc. Marchus decis. 183. p. 2. Puteus decis. 520. lib. 2. Ioseph. Ludou. in dec. Rotae Lucensis 49. item probatur per famam vbi agitur de vacatione Beneficij, Mohed. decis. 1. de probatio. Puteus dec. 132. lib. 3. Rota diuersorum in decis. 46. num. 15. p. 1. quemadmodum etiam probatur, dum quis visus fuerit ingredi in Bellum, & non exire, Rota Perusina decis. 30. Magon. dec. 44. Cappell. Tholos. decis. 312. Ozafchus decis. 108. item probatur etiam per productionem testamenti cum mandato iudicis, ut late per Ioseph. Ludonicum in Rota Perusina dec. 49. cuius ratio est quia cum agatur de graui praedictio, efficacior probatio exigitur gl'f. communiter recepta in leg. siquidem Cod. soluto matrimonio Rota diuersorum decis. 551. p. 1. Anton. Faber. in decis. 2. C. de probationibus.

Potest probari etiam mors quoad supradictum effectum per librum Rectoris in quo describi solet mors sepulorum in eius Ecclesia, Polidorus Ripa in decis. 247. Rota Perusina dec. 2. & fuit resolutum in Rota Romana in vna Romana hospicii de Lucatellis 30. Martij 1603. coram illustrissimo Seraphino, ut patet in eius dec. 1556.

- In Curia tamen Archiep. reiectis omnibus supradictis modis, mors quoad effectum de quo supra aliter non probatur, nisi per vnum testem de visu, qui deponat, qualiter vidit illum ab hac vita decessisse, & insuper necesse erit, quod examinentur duo alij testes, qui deponent de publica voce, & fama, de lectu mulieris, & acclamatione de morte viri, quae praxis sumpta est ex citat. text. in c. in praesentia de sponfalibus, & vide prax. Archiep. c. 26. num. fin. Sanch. de matrim. l. 2. disp. 46. n. 10. 11. & 12. Farin. sec. 38. in criminal. Inter caul. matrim. p. 1. vers. 25.

RESOLVT. CCXLIII.

Filius an semper praesumatur natus ex viro.

- 1 Filius ex muliere vxorata ortus semper praesumitur legitimus, cum ampl. & limit. n. 3.
2 Probatio contra praesumptionem iuris, & de iure non admittitur, nisi per partis confessionem, de cuius agitur interesse.
3 Coniectura ad probandam illegitimitatem quauam sint remissae.

Pro indubitato fuit habitum, in Curia Archiepisc. filium natum ex muliere maritata praesumi verum, & proprium filium viri legitimum ad tex. in l. miles, §. defuncto, ff. de adulter. l. filium diffinimus, ff. de his qui sunt sui, vel alieni iur. l. si vicinis Cod. de nupt. cap. per tuas cum ibi notatis de probat. latissime Gabriel conclus. 14. de praesumpt. Alciat. in eiusdem nominis tractat. regul. 3. praesumpt. 37. Mascard. concl. 738. idq; procedere asserunt etiam, si constet mulierem cum alio rem habuisse ex Bald. conf. 437. n. 3. vol. 5. Curt. Senior conf. 31. num. 3. Graff. conf. 2. de adul. vol. 2. Monald. conf. 139. n. 11. vol. 1. Bomincius conf. 16. Henriquez consil. 35. idemque procedere etiam si vxor in domo amasij perstitisset, si tamen vir ad eam aditum habere potuisset, Bald. in l. si matre Cod. de suis, & legitimis Decius conf. 657. num. 2. & ante omnes Cyn. in l. si vicinis, C. de nupt.

- 2 Est enim haec praesumptio iuris, & de iure contra quam non admittitur probatio in contrarium, nisi per partis, de cuius interesse agitur, confessionem, secundum Boer. decis. 299. n. 9. post Hypol. in l. 3. §. ad questionem in fine, ff. de quaest. vbi innumeros recenset Bero. quaest. 6. n. 2. Gonzalez q. 93. Alex. Trentacinq. l. 1. variat. quaest. cap. 131. & propterea asserenti contrarium incumbere onus probandi scripsit Iasoni consil. 125. col. 1. volum. 4.

An autem supraposita conclusio procederet etiam existentibus coniecturis in contrarium, & quae ille sint, deque alijs ad propositum, vide decis. 123. Curiae Archiepiscopalij p. 2.

Notabilia quaedam in materia matrimonij.

Visae causae, quae sint, ut a sponfalibus recedi possit, vide per Menoch. de arbitrar. lib. 2. cas. 455.

Quando sponfalia sunt iurata, an liceat ab illis recedere vide Abb. conf. 48. l. 1. & gl. in cap. si quippe in verb. quaritur 27. q. 2. Franc. Marc. q. 522. p. 1. & q. 746. p. 2.

Sponso, & sponsae asserentibus sponfalia inuicem contraxisse, creditur, statim etiam confessioni coniugum asserentium, & allegantium subesse impedimentum in sponfalibus, Menoch. de arbitrar. lib. 2. cas. 103. tamen testimonio vnus coniugum non creditur, si is querit sponfalia dissoluere, ib. n. 3.

Sponsam impuberem ad domum sponsi traducere, an licitum sit, & an sponsus poena raptus puniri possit vide March. q. 70. p. 2.

Sponsus propter traductionem, & detentionem puellae, sine maioris partis parentum consensu in quam poenam incidat vide March. q. 71. & q. 73. sed quando liceat ipsam puellam traducere vide eundem q. 510. p. 1.

Localia, & anuli donati sponsae ante contractum matrimonium efficiuntur sponsae, & non possunt repeti ab heredibus viri, secus si sint donati vxori, ratio est quia donatio facta a sponso sponsae valet, Natta conf. 315.

Post septennium sponfalia contrahi possunt cap. fin. 30. q. 2. Franc. Marc. q. 70. p. 2. n. 14.

Filij de iur. ciuil. non possunt contrahere matrimonium sine consensu patris, secus de iure canon. Boer. decis. 197. n. 6. cui standum est Ozaf. decis. 154. n. 9.

Vicarius iure non debet concedere licentiam filiofamil. contrahendi matrimonium non praecedentibus denuntiationibus, ob id ne pater ipsius filij hoc sciens, valeat impedire matrimonium contrahendum, Menoch. conf. 69. vol. 3.

Contrahentes nuptias incestuosas qualiter puniantur, vide Pap. lib. 23. tit. 4.

Dos, & cetera omnia amittuntur, & fisco applicantur, vbi prohibitum matrimonium scienter contrahitur Vincent. de Franch. in dec. 52. n. 10.

Cle-

Clericus beneficiatus absque dispensatione potest matrimonium contrahere, licet ipso iure vacet beneficium Thom. Minad. decif. 34.

Quando vxor teneatur sequi maritum quocunque eat vide Cappell. Tolosan. quæst. 160.

Fama impedimenti, quæ extabat tempore contractus matrimonij attenditur, vt proles dicatur legitima Iac. Put. decif. 77. lib. 3.

Ignorantiam probabilem non potest allegare matrimonij contrahens cum professa in inclusorio inter moniales habitante, quæ ita (cum in habitu est) iudicari debet Put. decif. 244. lib. 3. vide ibidem decif. 257. & 262.

Matrimonium quomodo probetur vide Paul. Emil. decif. 203. & sequent. par. 2. Hyeron. Maghon. decif. 86. Rotæ Luc. Gomefius Leo decif. 1. in decif. diuerso. tom. 2. Boer. conf. 10. Menoch. confil. 259. & confil. 34. lib. 4. March. quæst. 701. part. 2.

Quando agitur de matrimonio secundo probando contra primum liquida probatio requiritur idem Gomez d. decif. 1.

Lite pendente super impedimento matrimonij non debet suspensio exercitum matrimoniale, idem lata sententia pendente appellatione Vinc. de Franch. decif. 130.

Materia permiffa, & prohibita matrimonij, primi, & secundi generis attinentia, & affinitatis, plenè tractatur per Borg. Cauallan. decif. 12. de contract. par. 2.

Sententia in causa matrimonij regulariter nõ trãsit in iudicatum, vide Andr. Gail. obseruat. 12. lib. 2.

Dispensatio matrimonij, in qua fit solum mentio de affinitate, & non de publica honestate quando valeat vide Boer. decif. 264. num. 28.

Dispensatio præsumitur inter coniuges, qui in gradu prohibito contraxerunt, si per decem annos, & ultra, in matrimonio vixerunt, & mortui sunt, Paul. Emil. decif. 269. par. 1.

Dispensatio super matrimonio cum impetratur, quæ qualitates sint narrande ne subreptitia fit dispensatio, vide Menoch. de arbit. lib. 2. casu 203. num. 12.

Filij nati in figura matrimonij, ex quo mulier habebat aliũ virum secundo ignorante dicuntur legitimi, & naturales, & etiam scienti succedunt, se quid omnibus parentibus sciẽtibz vide Vincent. de Franch. decif. 130. imò filij nati lite pendente super legitimatione matrimonij dicuntur legitimi, & naturales, idem in natis post sententiam pendente appellatione ibidem num. 3. & 6.

Finis Praxis Matrimonialis.

PRAXIS MONITORIALIVM.

RESOLVT. CCXLIV.

Quæ requirantur, vt Monitoria concedi possint.

- 1 Monitoria ad hoc, vt concedantur quinque sunt necessaria
- 2 Excommunicatio vltimum debet esse remedium.
- 3 Remedia ordinaria non sunt pro extraordinarijs omittenda.

E literis monitorialibus concedi solitis per ordinarios sub pœna excommunicationis pro rebus deperditis, quarum concessio est actus iustus, & extrajudicialis contra illicitos detentores, vel etiam cõscios ad reuclandum, vel contra recusantes dicere veritatem coram quocunque iudice, vel contra possidentes bona obnoxia alicui promissioni, seu

obligationi, vt præter Neuizan. in silua nuptial. Olasc. & Abb. cum congestis per Costam in tracta. de fact. scient. & ignorant. distin. 55. Centur. 2. & per eundem Cost. de remed. subsidiar. remed. 14. tradit Rip. tractat. de peste titul. de priuileg. ad curand. pestem num. 122. cum sequent. Surdus conf. 129. num. 33. vol. 1. cõprobat Nauar. de pact. confil. 2. num. 6. lib. 1. & de censib. conf. 3. num. 3. lib. 3. Francisc. March. decif. 853. par. 2.

1 Vt autem illarum concessio obtineatur quinque concurrere debent requisiti.

Primum est quod nominatim (nisi contra testes) non concedantur ratione formæ, nisi præuia diligentia de exequendo realiter, vel personaliter Anton. a Sola ad antiq. decret. Sabaud. titul. de tribunal. compet. addit. glos. nu. 7. quamuis sine canonica monitione non procedatur ad excommunicationem Francisc. Marchus d. decif. 645. part. 2. per cap. constitutionem de sententia excommunic. lib. 6.

Secundo requiritur, quod res, pro qua huiusmodi litteræ conceduntur, non sint minimi, aut exigui momenti Sola dict. loco num. 9. Francisc. March. decif. 803. part. 2. & nouissime Sacr. Conc. Trident. de quo infra in proposito aliquid est differendum.

Tertium est requisitũ, quod contineant clausulam iustificatiuam, alias sunt inualidæ, Nauarr. d. conf. 3. de censibus, & conf. 3. de cleric. excommunicat. ministrant. num. 1. lib. 5.

Quartum, quod aduersarius non sit certus, alioquin via ordinaria esset experiendum Rinz. Iun. in cõf. 357. num. 1. 2. & 19. cum seq. volum. 4. vbi insuper concludit esse persisterendum in dictis monitorialibus, non obstant. te certitudine postmodum superueniente.

Quintum est requisitum, quod propterea pertinent principaliter ad hanc tractationem, quod dentur hæ litteræ monitoriales in subsidium, idest deficiente alia probatione: ne etiam hoc modo cõtingat euacuari seculari forum, Nauarr. d. conf. 3. de censibus, quia cum excommunicatio debeat esse vltimum remedium cap. clericus de vita, & honestat. cleric. ex quo reputatur maxima poenarum, vulgato cap. corripiatur 24. quæst. 3. quando habentur remedia ordinaria, non debemus vt extraordinarijs, Sot. in 4. sentent. distin. 22. quæst. 1. potissimum ex norma Sacr. Conc. Trident. de reformat. cap. 3. incipien. quamuis sess. 23. vbi disertis verbis habetur, quod excommunicationis gladius qui est neruus disciplinae Ecclesiasticæ sobrie, & cum magna circumspectione est exercendus, & tunc demum, quando alia via suum inuenire nõ potest Berett. conf. 3. nu. 2. & conf. 5. num. 29. idcirco inualuit praxis, vt in præceptis corã iudicibus Ecclesiasticis inferatur clausula sub pœna excommunicationis in subsidium. Quamobrẽ legitur in Thesaur. fori Ecclesiastici par. 3. cap. 7. num. 15. quod Sacra Illustrissimorum Cardinalium Cõgregatio in vrbe super d. cap. 3. declarauit, quod si duo sint in forma Camera Apostolicæ in solidum obligati pro eodem debito, & contra vnum tantum deueniri posset ad executionem realem, vel personalem, contra ipsum in solidum est executio facienda, quia contra alium, contra quem non potest fieri executio realis, vel personalis, ad instantiam creditoris censura relaxari non potest, & idem auctor subdit: Nisi facta executione personali, carceratus non esset soluendo, quia in subsidium contra alium ad censurarum relaxationem procedi posset.

RESOLVT. CCXLV.

Suspicio non leuis est contra eum, qui se opponit Monitorio ne publicetur.

- 1 Monitoria ob nimiam partis animositatem se opponentis publicationi, sunt concedenda, & quare num. 4.
- 2 Mulier